№ 167 ԿԻՐԱԿԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 2

1909

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԿԻՐԱԿԻ ՕԳՈՍՏՈՍԻ 2 № 167

Տարեկան գինը 10 րուբլի. Կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ՄԱՐ. ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թղթակցում գրում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն Тифлис, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւններն ընդունվում է ամեն ժամ.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողանոցին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

„ՄՇԱԿԻ" ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ
Օգոստոսի 1-ից
ՏԵՂԱՓՈԽՎԵԼ Է
ՆՈՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆ
Սերգիեվսկայա փող. (Սոլոլակ), տուն Ներսիսեան դպրոցի, № 5.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
ԷԼԵՔՏՐՕ-ԲԻՕԳՐԱՖ
„ՄՈՒԶԱՅԻ"
ԴԻՐԵԿՑԻԱՅԻՑ
Սրանով յայտարարում ենք հասարակութեանը, որը ներկայ է եղել
ուրբաթ, յուլիսի 31-ին,
մեր պրոժէկտօրին, որ այդ երեկոյեան
ցուցադրվող նկարները ընդհատվեցին
շնորհիւ այն բանի, որ ՇՈՒԿԵՐՏ և ԸՆԿ. իրաւասութեան տակ գտնվող
Ռամենդիկի էլեքտրական կայարանում,
որտեղից մենք լուսաւորութիւն ենք ստանում,
ՓՉԱՑԵԼ ԷԻՆ ԷԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ,
որոնց ուղղելու համար այդ երեկոյ ոչ մի հնար չեղաւ. Ներկայումս յիշեալ կայարանում, յատկապէս մեր պրոժեկտօրի համար, դրված է
ն ո ր մ ե ք ե ն ա յ,
որով նմանօրինակ դէֆէկտները միանգամայն վերացված կը լինեն
և ապահովված կը լինի լոյսի կանոնաւոր ստացումը, որը անհրաժեշտ է նկարները ցուցադրելու համար.
Էլեքտրո-Բիօգրաֆ «ՄՈՒԶԱՅԻ» դիրեկցիա
(առ.) 739. 1—1

Գ. Պ. ՅՈՎԱՍԱՓԵԱՆՑԻ
գրասենեակը
փոխադրվել է
Ելիզավետինսկայա փող. № 17.
Երկաթուղային նակլադնօյների գնումն.
(առ.) 730. 1—1

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Ր Ա Ն
Կիրակի, օգոստոսի 2-ին
Ընտանեկան Երեկոյթ
Տիկ. Իվանիցկայայի սինեմատօգրաֆը.
Երեկոյթին կը նուագէ նուագախումբը.
Սկիզբը երեկոյեան ժամը 9 ին.
(առ.) 461. 1—1

Նախկին տեսուչ Լազարեան ճեմարանի
Ի. ԳԱՍՊԱՐԵԱՆՑԻ ԿՈՒՐՍԵՐԸ (3- րդ տարի)
պատրաստում են երկու սեռի անձանց հասունութեան վկայականի (аттест. зрѣл.) և գիմնազ. 6-րորդ դասարանի քննութեան ուսուցիչների աջակցութեամբ. Ուսումը սկսվում է սեպտ. 1-ին. Հասցէն՝ Москва, Моховая, 7. кв. 5.
(առ.) (М. 239115) 718. 8—2

Օգոստոսի 1-ից
Վլադիկավկազում
Արսէն Վ. Դէյկարխանեանցը
ԲԱՑԵԼ Է
ԳՐՔԵՐԻ ԵՒ ԹՂԹԵՐԻ
վ ա ճ ա ռ ա ն ո ց.
(առ.) (օ. մ.) 659. 25—8

Շուշու Թեմական Դպրանոցի
համար հարկաւոր են.
1. Բարձր դասարանների ռուսաց լեզուի, ռ. պատմութեան և ռ. աշխարհագրութեան մի ուսուցիչ՝ 23 դասով, բարձրագոյն կրթութեամբ (ֆիլոլոգ) կամ ինստիտուտաւարտ.
2. Նոյն դասարանների մաթեմատիկայի համար մի այլ մասնագէտ ուսուցիչ 19 դասով (թերևս այս դասերի թիւը յետոյ աւելանայ).
Համալսարանականների համար դասագինը 50 ր. է, իսկ ինստիտուտաւարտներինը՝ 40 ր..
Առաւելութիւն կը տրվի փորձ և մանկավարժական անցեալ ունեցողներին.
Անհրաժեշտ է խնդրագրերի հետ ներկայացնել ուսման վկայականները կամ նրանց վաւերացրած պատճէնները.
Ցանկացողները թող բարեհաճեն դիմել դպրոցի տեսչին մինչև օգոստոսի 20-ը հետևեալ հասցէով՝ Джелалъ-Оглы (Тифл. губ.) Аветику Теръ-Погосяну.
(կ.ե.ու.) (առ.) 725. 5—1

ԹԱՏՐՈՆ
„ՄՈՒԼԷՆ-ԷԼԵՔՏՐԻԿ"
Վակզալնի փողոցի հանդէպ
Նրանց, որոնք ցանկանում են տեսնել իսկապէս նկարահանված, չեղած օրիգինալ նկարներ, խնդրում ենք այսօր բարեհաճել գալ թատրոն
«ՄՈՒԼԷՆ-ԷԼԵՔՏՐԻԿ»
կը ներկայացվի ամբողջապէս (նկարները գունաւոր) Դօնիցէտտիի օպերան
«Սիրային խմիչք»
Պարիզի մեծ օպերայի դրած ձևով.
Խաղը միանգամայն արտիստական է, հարուստ՝ դեկորացիաներով, փոփոխութիւններով և բալէտով.
Բացի այդ՝ կը ցուցադրվեն հրաշալի նկարներ՝ 1) «Թափառաշրջիկի ճարտարութիւնը», 2) «Պարիզում, Բուլօժեան անտառում առաւօտեան զբօսանք», 3) «Հնդկական ակրօբատներ», 4) «Երկաթուղին Հիմալայում», 5) «Թանգագին ճիւղեր», 6) «Որսորդական տոմսակ».
Ծ ր ա գ ր ի ց դ ո ւ ր ս
«Ֆրանսիայի թագաւոր Լիւդովիկ XI».
Վ ա ղ ը ն ո ր ն կ ա ր ն ե ր.
(առ.) 733. 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
և [illegible]եկ հիւանդների համար ամեն օր, Վօկզալնայա 8, տ. Էնֆիաճեանցի.
Տելեֆոն 695
Ա. Փ. ՖԵԴՈՐՕՎ ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի օրերից, $8^1/_2$-ից մինչև $9^1/_2$, ներքին հիւանդ.
Վ. Դ. ԳԱՄԲԱՇԻՁԷ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 11—12 ժամը, ներքին և երեխաների.
Բ. Ա. ՊՕՊՕՎԵԱՆ երկուշաբթի, չորեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ 12—1 ժամը, կոկորդի քիթ և ականջի.
Գ. Մ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ երեքշ. և ուրբաթ օրերը 12—1 ժ., ներքին.
Ա. Ն. ԴԻԱՍԱՄԻՁԷ ամեն օր, $11^1/_2$-ից մինչև $12^1/_2$ ժ., սիֆիլիս և կաշուէ հիւանդութիւններ.
Ն. Մ. ՄԵԼԻՔՕՎ ամեն օր, խիրուրգիական և կանանց հ. 1—2 ժամը.
Ի. Դ. ԳՕՄԱՐԹԵԼԻ ամեն օր, ներքին և երեխաների, 2—3 ժամը.
Բ. Ս. ՄՈՒՍԽԷԼՕՎ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 2—$2^1/_2$ ժ., աչքի հիւանդ.
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ.
Ա. Փ. ՄԻՐՋՕՅԵԱՆ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 6—7 ժ., ներքին և երեխաների.
Ն. Գ. ՁԻՋԻԱՁԷ ամեն օր, բացի կիրակի օրերից, 6—7 ժ., ներքին և երեխաների.
Հիւանդանոցում կատարվում են միկրոսկոպիական, բակտերիոլոգիական և քիմիական հետազոտութիւններ. Նոյնպէս ծաղկի պատուաստում և ծծմայրերի քննութիւն. Մեկ խորհրդի համար 50 կոպէկ.
(օ. մ.) (տ.) 38. 100—70

ԺԱՄԱՆԱԿ Է ՎԵՐՍԿՍԵԼ

Վերջին տարիների դէպքերը թէ Ռուսաստանում, թէ Թիւրքիայում ստեղծեցին հայ ինտելիգենցիայի և հայ մամուլի համար այնպիսի պայմաններ, որոնք թոյլ չէին տալիս հայ ինտելիգենցիային զբաղվել ստեղծագործական աշխատութեամբ, իսկ հայ մամուլին զրկել էին հնարաւորութիւնից առօրեայ հարցերից դուրս զբաղվել զանազան փիլիսոփայական, գեղարուեստական և ընդհանուր-կուլտուրական հարցերի ուսումնասիրութեամբ:

Հասկանալի է, որ հայ գործիչների վերջին մի քանի տարիների գործունէութիւնը եղել է բացասական: Ստեղծագործական, զուտ գրականական աշխատութիւն շատ քիչ է եղել մեզ մօտ: Կեանքը, իր բոլոր ցաւոտ կողմերով, ստեղծում էր շարունակ ցաւոտ հարցեր, որոնց բուժելու համար իր ամբողջ ջանքը թափում էր մամուլի այն մասը, որի նշանաբանն էր ազնիւ, շիտակ գործունէութիւն, շինարար գործունէութիւն: Բայց այդ մամուլը չէր կարողանում անընդհատ նուիրվել շինարար գործունէութեան, այլ, ընդհակառակը, ստիպված էր շարունակ քանդվածը վերաշինելու, վիրաւորվածը բուժելու, մի խօսքով ստիպված էր զբաղվել միայն վէրքերի բուժմամբ, քանդվածի վերակառուցմամբ. իսկ դա, իսկապէս, բացասական գործունէութիւն է:

Հայ մամուլը և գլխաւորապէս «Մշակը»—որովհետև սա էր անընդհատ և տևական գործողը—միջոց և հնարաւորութիւն չունէր, թէ վերոյիշեալ պատճառներով, թէ իր փոքր ծաւալի և տեղի սղութեան պատճառով, լայն արձագանք տալ համաշխարհային, գեղարուեստական, ընդհանուր-գրականական հարցերին: Իսկ այդպիսի հարցեր, այն էլ հրատապ, ներկայումս բազմաթիւ են եւրոպական և համաշխարհային գրականութեան ու կեանքի մէջ:

Ի հարկէ, անհնարին էր զբաղվել ընդհանուր, համաշխարհային, զուտ գեղարուեստական-գրական հարցերով այն րոպէին, երբ հայութիւնը, ամբողջովին ցաւոտ և վշտալի, պէտք ունէր իր սեփական վէրքերը խնամելու, բուժելու, երբ առօրեայ հոգսերը, գոյութիւնը պահպանելու և ջնջումից փրկվելու ծանր խնդիրներն էին իր առաջ դրված: Բայց վտանգաւոր կը լինէր ազգի հոգևոր-բարոյական-մտաւոր ինքնագործունէութեան և անկախութեան տեսակէտից անգիտութեան տալ երկար ժամանակ՝ համաշխարհային, զուտ գեղարուեստական, զուտ գրականական հարցերը, հաղորդակից չը լինել համաշխարհային մտաւոր շարժման և գործունէութեան:

Ժամանակ է վերսկսել այդ գործունէութիւնը:

Մենք շարունակ ստանում էինք և ստանում ենք դանգատներ, տրտունջներ զանազան երիտասարդ ուժերից, նորեկ գրողներից, ուսանողներից՝ թէ «Մշակը» քիչ տեղ է տալիս իրանց, չէ տպում իրանց ուղարկած յօդուածները վերաբերեալ փիլիսոփայական, գեղարուեստական հարցերի, որոնք այսօր յուզում, մորմոքում են համաշխարհային միտքը: Մենք ստանում ենք յորդորներ՝ լայն էջեր բաց անելու «Մշակի» մէջ այդպիսի հարցերի և գրողների առաջ:

Զգալի պակաս է, ի հարկէ, հայ գրականութեան համար, որ մենք չունենք այժմ մի լուրջ գրական-քաղաքական-գիտական ամսագիր: Օրաթերթը, որքան էլ ցանկութիւն ունենայ զբաղվել փիլիսոփայական, զուտ գեղարուեստական, գրական հարցերով, բայց նա պարտաւոր է և ստիպված արձագանք տալ առօրեայ հրատապ հարցերին, քաղաքական, դպրոցական, տնտեսական խնդիրներին:

Այնուամենայնիւ «Մշակը», ինչպէս անցեալում աշխատել է բաւարարութիւն տալ հայ ժողովրդի և ինտելիգենցիայի մտաւոր պահանջներին, այսօր էլ պատրաստ է առանձին թափով նուիրվել այդ հարցերի ուսումնասիրութեանը, ուստի և կոչ է անում բոլոր թարմ, նոր ուժերին, որոնց մէջ եռում է ստեղծագործական տենչը, մտաւոր եռանդուն գործունէութեան փափագը, ուղարկել մեզ մշակված, լուրջ յօդուածներ, որոնց իբրև նմուշ կարող է ծառայել «Մշակի» վերջին համարների բանասիրականի բաժնում տպվող ուսումնասիրութիւնը «Կնոջ ապագայի մասին» և «Լիւսկա» պատմուածքը:

Հ. Առաքելեան

ԽՌՈՎՈՒԹՒՈՒՆՆԵՐԸ ՍՊԱՆԻԱՅՈՒՄ

Մադրիդ, 31 յուլիսի

Սպանական էսկադրայի բոլոր պատերազմական նաւերը հրաման ստացան գնալ Մելիլ: (Հ. Գ.)

Պարիզ, 31 յուլիսի

Հավասին հաղորդում են Պէնսօնից (Մարօկկօ), որ յուլիսի 29-ին մաւրերը քաղաքը հրացանազարկեցին: Արտիլերիան ստիպեց թշնամուն յետ նահանջել շրջակայ բարձունքները: Երէկ առաւօտեան ժամը 11 և 30 րոպէին մաւրերի յարձակումները դադարեցին: Սպանացիները կորուստներ չունեն. մաւրերը ունեցան մի քանի սպանվածներ և վիրաւորներ: (Հ. Գ.)

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՇՎԵԴԻԱՅՈՒՄ

Ստոկհոլմ, 31 յուլիսի

Գաւառից տեղեկութիւններ են ստացվում աշխատանքների վերսկսման մասին մի քանի հանքերում, սղոցագործարաններում, երկաթաշէն և ուրիշ գործարաններում:

Ստոկհոլմում մի քանի լրագիրներ լոյս տեսան սովորական ձևով: Ժուռնալիստների միութիւնը բողոքում է սօցիալ-դեմօկրատների փորձերի դէմ՝ մօնօպօլիա դարձնել գործադուլի ժամանակ խօսքի ազատութիւնը բացառապէս կուսակցական օրգանի հրատարակութեամբ: Բօրսայում նկատվում է բարձրացնելու տենդէնցիա: (Հ. Գ.)

Ստոկհոլմ, 31 յուլիսի

Կօմմունալ բանւորներից մօտ 800 հոգի աշխատանքները վերսկսեցին, 170-ը շարունակում են գործադուլը: Թաղման բիւրօների գործաթող ծառայողները փոխարինվում են կամաւորներով: Գործադուլային շարժումը բոլորովին չազդեց գիւղատնտեսական բանւորների վրա:

Բօլգարական պահպանողական, լիբէրալ և արմատական ամբոխը գործադուլին բացասաբար է վերաբերում:

Մալմօում գործաթողների հացատըները երևան են հանում եռանդուն գործունէութիւն. կօօպերատիվ մսի խանութները ձեռնարկել են միս հայթայթել գործաթողներին: (Հ. Գ.)

Ստոկհոլմ, 31 յուլիսի

Շատ արդիւնաբերական կենտրօններից հաղորդում են, որ բանւորներն աշխատանքները վերսկսել են արդէն կամ թէ պատրաստակամութիւն են յայտնում աշխատանքի կպչել: Գօդէբօրգում էլեքտրաքարշի երթևեկութիւնը վերսկսվել է ծառայողների նախկին կազմով: (Հ. Գ.)

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՇՈՒՐՋԸ

Վիէննա, 31 յուլիսի

«Կօր. Բիւրօյին» հաղորդում են Սալօնիկից.

«Ամեն միջոց ձեռք է առնված, որպէսզի օգոստոսի 1-ին, հակառակ մինիստրութեան արգելքի, բօյկօտ սկսել յունական նաւերի և ապրանքների դէմ: Իշխանութիւններին պաշտօնապէս արգելք լինել բօյկօտին»: (Հ. Գ.)

Կ. Պոլիս, 31 յուլիսի

Բ. Դրան նոր յայտարարութիւնը այսօր Աթէնքի թիւրքաց դեսպանը յանձնեց յունաց կառավարութեանը: Զմիւռնիայի թիւրքաց էսկադրան հրաման ստացաւ գնալ դէպի Կարպաթոս կղզին, որ գտնվում է Կրետէից 40 մղոն հեռաւորութեան վրա: (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Սէնմօրիս, 31 յուլիսի

Երէկ Գագարինա իշխանուհու հիւրանոցում կողոպտեցին 200,000 ֆրանկի թանգագին իրեր: Կողոպտիչները փախուստ են տուել: (Հ. Գ.)

Կիէվ, 31 յուլիսի

Վիէննիցկայում այրվեց Ուլգօովի շաքարի գործարանը. շաքարի պահեստների խանութները կարելի եղաւ ազատել: Վնասները հասնում են 700,000 ր.: (Հ. Գ.)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Բերլին, 31 յուլիսի

«Ֆրանկֆուրտին» հեռագրում են Թէհրանից, որ նացիօնալիստների կազմակերպութեան կենտրօնական խորհուրդը որոշեց այսօր ֆրանսիական մեծ յեղափոխութեան օրինակով կազմել դիրեկտօրիա, որին յանձնվի գործադիր իշխանութիւնը: Անդամների թիւը դեռ որոշված չէ: Երիտասարդ շահը կամենում է հրաժարվել գահից և մեկնել ծնողների հետ Ռուսաստան: (Հ. Գ.)

Թաւրիզ, 31 յուլիսի

Մակուի խանութիւնից տեղեկութիւններ ստացվեցին, որ Խօյի ֆէդայիները յարձակվել են Մակուի գիւղերի վրա:

Ղարադաղի կառավարիչ Րահիմ-խանը չէ ճանաչում նոր շահին. նա ձիաւորներ է ուղարկում ճանապարհների վրա կողոպուտներ անելու համար:

Մարաղայի նահանգապետի և Թաւրիզի անջումանի յարաբերութիւնները դարձեալ սրվեցին: Առևտրական շրջանառութիւնները Թաւրիզի բազարում շատ թոյլ են Թէհրան-Արդաբիլ ճանապարհների փակման պատճառով: (Հ. Գ.)

Թ է հ ր ա ն.—Նոր շահը, ինչպէս խօսում են, չէ կարողանում հաշտվել իր հօրից բաժանվելու մտքի հետ: Նա մի անգամ ուզեց փախչել. երբ այդ չաջողվեց, փորձ արեց անձնասպանութիւն գործել:

Նոր կառավարութեան ղեկավարող շրջաններում այդ հանգամանքները ի նկատի առնելով մտածում են շահին փոխարինել մի ուրիշ անձով:

Լուրերին նայելով, գահընկէց շահի եղբայրը, քիւրդական լուր ցեղի գլուխն անցած, գնում է Թէհրանի վրա:

Բախտիարների և նացիօնալիստների միջև յարաբերութիւնները սկսել են լարվել: Դրամի մեծ պակասութիւն է զգացվում: Նացիօնալիստների վարձկան զինւորները տրտնջում են:

Կուսակցութիւններից ամեն մէկը ձգտում է իր ձեռքը ձգել իշխանութիւնը:

Հայկական հարցը սուր կերպարանք է ստանում:

Զիլլի-Սուլթանին աջողվեց դրամական մեծ փրկանքով թոյլտուութիւն ստանալ Թէհրան գնալու: («Б.»)

Մ օ ս կ վ ա.—«Р. С.» լրագրին հեռագրում են, որ ռուսաց դիպլօմատիական շրջաններում լուր է պտտում, թէ Պարսկաստանի վերաբերմամբ՝ ռուսաց քաղաքականութեան ուղղութիւնը մօտիկ ապագայում խիստ կերպով փոխվելու է:

Գերակշռում է պարսկական ներկայ իշ-

խանութեանը թշնամաբար տրամադրված հոսանքը։

[illegible]

Ջուլֆա, 31 յուլիսի

[illegible]

Թէհրան, 30 յուլիսի

Ընտրութիւնները վերջացան։ Ի միջի այլոց ընտրված են [illegible], մէջլիսի նախկին նախագահը, Մուշիր-Դովլէն, Պետերբուրգի նախկին դեսպանը, և ուրիշ շատ յայտնի անձնաւորութիւններ։ Ուշագրաւ է, որ ընտրվածների մէջ չը կայ ոչ մի հոգեւորական։

Շիրազի շրջանում սաստիկ անկարգութիւններ են սկսված։ Այնտեղ գեներալ-նահանգապետ է ուղարկված Թաւրիզը պաշարող Էյն-ուդ-Դովլէն։ Նախկին այդ ըէակցիոների և հին ըէժիմի կողմնակցի նշանակելը շատերի վրա վատ տպաւորութիւն է թողել։ Այնուամենայնիւ աւազակային Լօրիստանի նախկին կառավարիչ Էյն-ուդ-Դովլէին նշանակելը համարվում է նպատակայարմար։

Չը նայելով այդ լուրերին՝ ստացված վերջին տեղեկութիւններից իմանում ենք, որ ժամանակաւոր մէջլիսը, սահմանադրականների պարագլուխ Թաղի-Զադէի ընդարձակ ճառից յետոյ, մերժեց Էյն-ուդ-Դովլէին նշանակել Շիրազի նահանգապետ։ («Т. Л.»)

—

Ջուլֆա, 30 յուլիսի

Վերջին շաբաթվայ ընթացքում Մակուի խանութեան մէջ տիրող անկարգութիւնները փոխվեցին ապստամբութեան, բայց Թիւրքական զօրքերի միջամտութեան շնորհիւ Մակուի խանին աջողվեց ճնշել ապստամբութիւնը։ Բազմաթիւ վնասվածներ կան։ («Т. П.»)

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ԹԻՒՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Վան, 23 յուլիսի

Նախորդ գրութեամբ ծանուցել եմ Բեօր Հիւսէյին փաշայի անպարտ արձակվելը բանտից. դա շատ վատ տպաւորութիւն թողեց Վանի հայ բնակչութեան վրա, որ յուսացել էր, թէ արդարութիւնը պիտի յաղթանակէ չարագործների պատժվելով։ Ո՛չ, ի զուր է այդ յոյսը, քանի որ կաշառքի դրութիւնը դեռ մեծ դեր է խաղում. իսկ դատաւորները և առ հասարակ Թիւրք բիւրօկրատիան, հին ըէժիմի վարպետ դերակատարները, ազգայնական և կրօնական հովերով տարված, անհաշտ ու խորթ աչքերով են նայում քրիստոնեայ ազգութիւնների վրա, իբրև երկրի խորթ զաւակների, մի խօսքով իբրև գեավուրների վրա. ի զուր է արդարութիւն յուսալ։

Հիւսէյին փաշան մեղադրվել էր բազմատեսակ ոճիրներով ու յանցանքներով. Նրա վրա հարիւրաւոր բողոքներ կային, որոնց քննութիւնը տարիների գործ էր, բայց նա միայն մէկ սպանութեան խնդրով անպարտ ճանաչվեց, իսկ միւս խնդիրների և բողոքների քննութիւնը չը սկսված՝ շտապեցին արձակել նրան բանտից և ճամբել իր տունը։ Վա՜յ է եկել այն հայ գիւղացիներին, որոնք յանդգնել էին բողոքել նրա վրա։

Ահա Թիւրք արդարադատութիւնը. մի տարի առաջ Թագուցի Հիւսէյին բէկի ծառաները Ախուռկ գիւղում սպանել էին մի կնոջ և մի մարդու, որոնք մայր և որդի էին, իսկ մի որդուն էլ ծանրապէս վիրաւորել, որովհետև սրանք համարձակվել էին դիտողութիւն անել Հիւսէյին բէկին, որի տղայի հարսանիքի պատճառով հարսնաւորների ձիերը կոխոտել փչացրել էին նրանց ցանքերը։ Քանի քանի անգամ բողոքվեց դատարանին. սպանողները յայտնի մարդիկ են. բայց դատարանը դեռ չը բաւականացեց ձերբակալել նրանց. մի՞թէ հայի սպանութեան պատճառով արժէ ձերբակալել, բանտարկել Թիւրքին կամ քիւրդին։

Այսպէս էր մտածում Համիդը. այդպէս էլ մտածում են նրա հարազատ զաւակները Թիւրքերից ու քիւրդերից, որոնք 90% ստուար մեծամասնութեամբ թունաւորվել են նրա շնչով և սպասում են միշտ նրա կրկին Թագաւորելուն, օրօրվում են այդ երազով։ Վերջին եռամսեայ շրջանում, երբ գահ է բարձրացել Մուհամմէդ V, Արճէշի գաւառակում սպանվել են վեց հայեր, վիրաւորվել է մէկը. Գաւաշի և Կարճկանի գաւառակներում սպանվել են երկուսը, վիրաւորվել երեք. Նորդուզի գաւառակում սպանվել են եօթը՝ յայտնի Միր-Մհէի ձեռքով։ Այս ոճրագործութիւնների հեղինակներից ո՛չ ոք դեռ չէ ձերբակալվել. միայն թէ անցեալ շաբթին Արճէշի մէջ գործված մի հայ երիտասարդի սպանութեան պատճառով հինգ Թիւրքեր կալանաւորվել են. բայց տեսնենք քանի՛ օր բանտում պիտի մնան, որովհետև մի քանի շաբաթ առաջ էլ Ցիրիշատ գիւղացի մի հայ ընտանիքի—բաղկացած երեք հոգուց—սպանութեան պատճառով ձերբակալված մի քանի քիւրդեր, որոնց վրա յայտնի ապացոյցներ էլ շատ կային, ձերբակալվելուց հազիւ մի ամիս յետոյ անպարտ արձակվեցին բանտից։ Արդէն տեղացի ազդեցիկ Թիւրքերից մէկը, Հաջի Հասան, բղաւել է. «Ի՞նչ է նշանակում մի հայի սպանութեան պատճառով հինգ Թիւրքեր բանտարկել»։

Մինչդեռ Թիւրք երիտասարդութիւնը այսպէս սքանչելի կերպով գործում է, նա տարբեր նկար, տարբեր ակնոց է գործածում հայերի մասին։ Ահա մի ամսից աւելի է ինչ բանտում մնում են քաղաք. ժողովի ատենապետ Նշան Քալշեան և Աղթամարի քարտուղար Յովսէփ Խլղաթեան, երկուսն էլ անցեալ շաբթվայ ընթացքում ձերբակալվեցին իբրև հանրային խաղաղութեան վրդովողներ, վրդովիչ լուրեր տարածողներ, որի պատճառով իբր թէ Վանի շուկան մայիսի 4-ին փակվեց մի շաբաթվայ չափ։ Վախենալը, կասկածելն անգամ յանցանք է, ոճրագործութիւն է համարվում, երբ Ադանայի 30,000 սպանված հայերի արիւնը դեռ գետի պէս հոսում էր. սրի առջևից փախչելը աւելի մեծ ոճիր է, քան բուն իսկ ոճիրը, ջարդը։

Նոր փոխ-կուսակալ Բէքիր-բէյ ձգտումներ է ցոյց տալիս երկրի բարեկարգութեան. նա հարցեր է առաջարկել, թէ ի՞նչ միջոցներ են խորհում երկրի և արհեստների, երկրագործութեան առաջադիմութեան համար նրա աչքի ընկնող բնակիչները։ Այս հարցերը գրաւոր են և պատասխան է սպասվում մինչ 15 օր։ Եթէ ինձ էլ ուղղվէր այդ հարցարանը, ես կը պատասխանէի. «Երկրի մէջ բարեկարգութիւն, առաջադիմութիւն սպասել աւելորդ յիմարութիւն է, երբ անարգել գործում են Հիւսէյին փաշայի պէս ցեցեր և պաշտպանվում են կառավարութիւնից և դատարաններից. երկրում չէ լինում խաղաղ կուլտուրական գործունէութիւն, երբ բացակայում է ազատութիւն, երբ անարգել շրջանակվում են զեղծումներ, զուլումներ, հարստահարութիւններ և սրանց ամենի հովանաւորող կաշառքը. վերացրէք այդ ցեցերին, վերացրէք զուլումը, վերացրէք կաշառքը, և դուք կը ստանաք ձեր հարցերի պատասխանը»։

Մտրակ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶԵՄՍՏՎԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—

Քաղաքային դումայի շէնքում մէջ յուլիսի 31-ին տեղի ունեցաւ երկրորդ սեկցիայի (բիւջէտային և ֆինանսական) հերթական նիստը բժ. Ֆիշերի նախագահութեամբ և քարտուղարութեամբ Գ. Խատիսեանի։ Ներկայ էին սեկցիայի անդամներից մօտ 11 հոգի։

Սեկցիան, նախ քան իր զբաղմունքներին անցնելը, վաւերացրեց նախորդ նիստի արձանագրութիւնը։ Ապա լսեց իր ընտրած ենթասեկցիայի զեկուցումը՝ Կովկասի զեմստվային հաստատութիւնների պահպանութեան համար ներկայումս կազմված ծախքերի նախահաշուի մասին իր եզրակացութիւններով հանդերձ, թէ որ յօդուածը կարելի է վերապահել գանձարանին և որը՝ զեմստվօյին։

Որովհետև ենթասեկցիան իր զեկուցումը հիմնել է ընդհանրապէս համակովկասեան զեմստվային նախահաշուի վրա, որի մէջ մասնաւորապէս մտնում է նաև Թիֆլիսի նահանգինը, ուստի ժողովականներից շատերը ցանկալի են համարում, որ յատկապէս Թիֆլիսի նահանգի համար սահմանված զեմստվային ծախքերը պարզվեն և հաղորդվեն ճշգրիտ տեղեկութիւններ։

Նախագահը բացատրում է, որ ընդհանրապէս չէ աջողվում իսկական թւեր ստանալ, չը նայած գործադրված ջանքերին ու դիմումներին. այնուամենայնիւ իր զեկուցումը պատրաստելու համար սեկցիան ստիպված էր ղեկավարվել մօտաւոր թւերով։ Մանաւանդ որ մի քանի ծախքեր կան, որոնք ընդհանուր Կովկասին են վերաբերում, թէև գտնվում են Թիֆլիսում, ինչպէս, օրինակ, Միքայէլեան հիւանդանոցը, մանկաբարձական ինստիտուտը, հոգեկան հիւանդների տունը և այլն։ Բայց մօտաւորապէս յայտնվում է, որ միայն Թիֆլիսի նահանգի ընդհանուր բիւջէն հասնում է 1,197,000 րուբլու։

Մտքերի փոխանակութիւնից երևաց, որ զեմստվային բիւջէի համարեա կէսը՝ 43 տոկոսը՝ մեզանում գործադրվում է ոստիկանութեան և զեմսկի ստրաժայի պահպանութեան վրա։

Ընդունելով ենթասեկցիայի զեկուցումը համարեա իր եզրակացութիւններով ու դիտողութիւններով, սեկցիան այնուամենայնիւ յանձնարարում է ճշգրիտ տեղեկութիւններ ստանալ յատկապէս Թիֆլիսի նահանգի մուտքի և ծախքերի մասին, պարզել նրա մասնակցութիւնը համակովկասեան հաստատութիւնների պահպանութեան ծախքերում։

Ա. Խատիսեան նկատում է, որ համակովկասեան այդ հաստատութիւններից, որոնք գտնվում են Թիֆլիսում, ամենից աւելի օգտվում է Թիֆլիսի նահանգի ազգաբնակութիւնը, ուստի անարդարութիւն կը լինէր պահպանութեանը մասնակից դարձնել նաև միւս նահանգներին։ «Զգանենք, որ նրանք դառնան նահանգական։ Վերջապէս ժխտելով համակովկասեան մի ընդհանուր զեմստվային հաստատութեան գոյութիւնը՝ բնականաբար պէտք է ժխտենք նաև այդ տեսակ համակովկասեան հաստատութիւնների գոյութիւնը»։ Ի միջի այլոց նկատեց և հետևեալ հարցերը յաջորդ նիստում զբաղվելու համար. զեմստվային տիպերի քննութիւնը ֆինանսական տեսակէտից, մատակարարական գործի վիճակը կամ գիւղատնտեսական գումարների հարցը, զեմստվային պարտադիր և կամաւոր ծախքերը, պետական հողերի և անտառների քանակը, եկամուտի ու զեմստվային տուրքերի չափը, քաղաքների մասնակցութիւնը կամ առանձնացումը՝ ֆինանսական տեսակէտից, որոնց մասին ենթասեկցիան պէտք է տայ իր եզրակացութիւնները։

Ենթասեկցիային յանձնարարվեց այդ հարցերի նկատմամբ կազմել զանազան կոմբինացիաներ, մշակել ընդհանրապէս ծախքերի և մուտքերի յօդուածները։

Նիստը վերջացաւ ժամը 10½-ին։

Լ. Դ.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Աբաստումանի, 31 յուլիսի

Այս ամառնային սեզոնը մի տրտասուոր բան էր Աբաստումանի համար։ Սեզոնի սկզբում տեղացող յորդ և անընդհատ անձրևների պատճառով ամարանոց եկողների թիւը շատ սահմանափակ էր։ Դաչաները դատարկ էին. իսկ յետոյ ամենուրեք միանգամից այնպիսի չը տեսնված շոգեր սկսվեցին, որ միանգամայն բոլոր դաչաները բռնվեցին, այնպէս որ, այժմ, նորեկները մեծ դժուարութեամբ են կարողանում սենեակներ գտնել։ Եղածներն էլ խիստ թանգ են, թէև սեզոնի վերջը հեռու չէ։ Խիստ շոգ օրերին վերջերս յաջորդեցին զով օրեր։ Կենսական մթերքները շատ թանգ են, բացի մրգեղէնից և բանջարեղէնից, որ բերում են շրջակայ գիւղերից։ Մսի ֆունտը 10 կ. է, որը, պէտք է ասած, նոյնպէս թանգ չէ, ի նկատի ունենալով որ շատ համեղ է։ Հացի ֆունտը 5—5½ կ. է։ Օտարազգի ամարանոցաւորները յաճախ ներկայացումներ և համերգներ են ունենում, իսկ ինչ վերաբերում է հայերին, որ դաչնիկների եթէ ոչ մեծագոյն, գոնէ պատկառելի մասն են կազմում, զուրկ են ամեն տեսակ հոգեկան-բարոյական և մտաւոր զուարճութիւններից (ընդհանուր բնաւորութիւն կրող)։ Շաբաթներ առաջ լսել էինք, որ Ախալցխայի Հայ Դրամատիկ Սիրողն. Ընկ.-ը որոշել է տեղումս մի ներկայացում տալ, բայց մինչև օրս ոչինչ չէ եղել։

Մուրադ Ասպետ

—

Մ.-Ղարաքիլիսա, 30 յուլիսի

Հ. Գիւղատնտ. և Տնայն. Ընկ. տեղիս ճիւղը ժողովի էր հրաւիրել մեզ մօտ հիւր եկած ինտելիգենտներին՝ կազմակերպելու մի ամսվայ ընթացքում այստեղ և շրջակայ մի քանի գիւղերում ժողովրդական դասախօսութիւններ գիւղատնտեսութեան և այլ հարցերի մասին։

Ժողովը ընտրեց մի մասնաժողով, որը պէտք է կազմակերպի դասախօսութիւնները։

Մասնաժողովի անդամներն են՝ Բալայեան, Սողոմոնեան, Վարժապետեան, Ջինանեան և Ղազարեան։

Առաջին դասախօսութիւնը կայանալու է Մ.-Ղարաքիլիսայում օգոստ. 2-ին. Վարժապետեանը խօսելու է «գիւղատնտեսութեան մասին»։ Նոյն օրը Ղշլաղում դասախօսելու է նոյն հարցի մասին Մ. Սողոմոնեանը։

Մ. Ղ.

—

Մեծ-Ղարաքիլիսա, 31 յուլիսի

Այսօր Երևանի նահանգապետը առ. ժամը 11-ին այցելեց տեղիս Ջուլհականոցը և կաթնատնտեսական ու կողովագործական կուրսերը։ Նահանգապետ Տիզենհաուզէնի հետ էին՝ փոխ-նահանգապետի կինը, Վասիլեվ և իր կինը, մի հայ օրիորդ, Ալէքսանդրօպոլի գաւառապետը, տեղական պրիստաւը և մի քանի երեխաներ։ Ինստրուկտօր Սողոմոնեան նահանգապետի հարցերին պատասխանում էր և բացատրում։ Անմիջապէս պատրաստվեց սեր և կարագ, որոնք բաժանվեցին նրանց և տրվեցին երեխաներին. Նահանգապետը և միւս հիւրերը մէկ ժամ մնալուց յետոյ գոհ սրտով հեռացան, շնորհակալութիւն յայտնելով Սողոմոնեանին։

Եղանակները անձրևային են։

Թադ. Սարգսեան

—

Սուրամ (Գօրու գ.), 28 յուլիսի

Այսօր ցերեկվայ ժամը 1¼-ին երկինքը ամպեց. որոտումներն ու կայծակների արաքոցները մարդու ականջ էին խլացնում. չանցաւ մի 5 րոպէ և այնպիսի արագութեամբ աղաւնու ձուի մեծութեամբ կարկուտ տեղաց, որ մի քանի վայրկեանում ամբողջ փողոցները կարկտակալել էր. շատ տների ու խանութների ապակիները ջարդվեցին։ Վնասվեցին գլխաւորապէս Սուրամի շրջակայ գիւղերից հետևեալները. Գվիրգիսուբանի, Բէկամի, Ջումաթելէթ, Կակալաթխեվի, Քեմփէրի, Ալի և Միխայլօվօ (Խաշուրի) կայարանի մերձակայ Օսխաուրի գիւղը. վնասները դեռ յայտնի չեն։

Յովհ. Դաւթեան

—

Հադրութ, 25 յուլիսի

Հադրութը կազմում է լուսաւորութեան կենտրոն իր շրջանի բոլոր գիւղերի համար։

Հադրութի շրջանը բաղկացած է 9 գիւղերից, որոնցից Հադրութն ունի մօտաւորապէս 500 տուն, Թաղասեռը 230, Էդիշա 140, Կեմրակուճ 150, Վանք 70, Տող 90, Նորաշէնք 40, Քօչբէկ 30, Մելիք-Ջանլու 60։

Այս ինն գիւղերից բաղկացած շրջանը ունի միայն մի պետ. երկդասեան դպրոց և մի երկսեռ ծխ. դպրոց։

Պետ. դպրոցում 300 աշակերտից աւելի չէ ընդունվում. մնացած աշակերտ-աշակերտուհիները պիտի ընդունվեն ծխ. դպրոցում։

Հադրութի ծխ. դպրոցը իր սկզբի տարիներում, դեռ մինչև փակվելը, բարելաւ վիճակի մէջ է եղել. տղաները սովորել են մինչև IV բաժ., օրիորդները V բաժ.։

Այս շրջանում Հադրութի ծխ. դպրոցը, ինչպէս, աչքի է ընկել Ղարաբաղի միւս ծխ. դպրոցների համեմատութեամբ շնորհիւ այն հանգամանքի, որ հետաքրքրվողներն աւելի մեծ քանակութիւն էին կազմել, աջակցել են Հադրութի շրջանի գիւղերից համարեա բոլոր ունևոր և գիտակ դասակարգերը։

Համեմատելով դպրոցի այժմեան վիճակը անցեալ վիճակի հետ՝ բաւական մեծ տարբերութիւն ենք տեսնում. մինչդեռ անցեալում դպրոցը աւելի ծաղկած վիճակի մէջ էր, տարէ-տարի նոր-նոր բաժանմունքներ էին աւելանում, այժմս, ընդհակառակը, դպրոցի ներքին կեանքի հետ համարեա հետաքրքրվողներ չը կան, և փոխանակ նոր բաժանմունքներ աւելանալու՝ եղածն էլ կրճատվում է։

Ներկայ հոգաբարձութիւնը, նիւթական միջոցների սղութեան պատճառով, առաջիկայ սեպտեմբերին մտադիր է փակել տղայոց II և III բաժանմունքները։

Պետ. դպրոցում տեղ չը կայ սրանց ընդունելու. երկու բաժանմունքների աշակերտների թիւը կազմում է մօտաւորապէս 60 հոգի. հարց է առաջ գալիս, թէ ուր պիտի գնան այս փոքրիկ՝ 9—10 տարեկան տղաները։

Ահա մի նշանաւոր խնդիր, որի համար հարկաւոր է լուրջ մտածել։

Որպէսզի մատաղ երեխաների մի բաւական խումբ սեպտեմբերին չը թափառի փողոցէ փողոց և II ու III բաժանմունքները իրանց տեղը մնան, ուշադրութիւնն ենք հրաւիրում Հադրութի շրջանի յիշեալ գիւղերի երիտասարդութեան, ունեւոր և գիտակ դասակարգերի, որոնք համախմբված են գլխաւորապէս Անդրկասպեան երկրի զանազան քաղաքներում և մասնաւորապէս Բագւում, հետաքրքրվել դպրոցի կեանքով և ամեն կերպ աջակցել դպրոցի գոյութիւնը բարելաւ վիճակի մէջ դնելու։

Մօտաւորապէս 1300 տունը ունենայ մի ծխ. դպրոց և այն էլ այսպիսի վիճակում՝ երբէք պատիւ չէ բերում մեր շրջանի երիտասարդութեանը։

Թ. Տէր-Մովսիսեանց

—

Ղզլ-Քիլիսա (Գօր. գաւ.), 27 յուլ.

Հազիւ գիւղացու երեսին ժպտի նշաններ տեսանք. տարիները տարիների եւեւից գլորվում էին, և մեր շրջանի խեղճ հայ շինականի դէմքի գծագրութիւնը միշտ տխրութեան ու քաղցածութեան արտայայտիչն է եղել. միշտ միևնոյն գանգատներն են լսվել նրանց բերանից թէ՝ «ասս տարի ալ մնա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿԻՆԸ ԵՒ ՆՐԱ ԱՊԱԳԱՆ *)

—

Խօսելով մի առ մի պատմական կանանց մասին, իր արտայայտած մտքերը հաստատելու համար Վէյնինգէրը երկար դիտողութիւն է կատարել գլխաւորապէս ներկայումս հրապարակում եղած «ազատագրված» կանանց վրա, որոնց մասին փաստօրէն խօսելը համարում է անյարմար։ Այնուամենայնիւ առաջադրված փաստերը կատարելապէս հաստատում են, որ Կ-ը ընդհանուր ոչ մի առնչութիւն չունի էմանսիպացիայի հետ, որ վերջինիս դրդիչ պատճառը կնոջ մի մասը կազմող առնականութիւնն է, որը ձգտում, տոչորվում է ազատագրվելու։ Սակայն չը պէտք է մոռանալ, որ ազատագրված կինը որչափ էլ առնական լինի, այնուամենայնիւ նրա մէջ այդ սուբստանցը 50 տոկոսից երբէք չէ անցնում. ուստի նա որչափ էլ որ ընդունակ լինի, որչափ էլ տաղանդաւոր, այնուամենայնիւ այդօրինակ կնոջ «ամենալաւը» չէ կարող հաւասարվել միջակութիւն ներկայացնող տղամարդու հետ։ Ուրեմն կորչի «լիակատար հաւասարութեան» մասին յօրինված զառանցանքը։ Ընդունակ, տաղանդաւոր ուհիների ստեղծագործութիւններն արժանի են միմիայն խրախուսանքի և ոչ պաշտամունքի, երկրպագութեան կամ սքանչացման։ Ցանցաւոր մոլորութիւն է անշուշտ այն ողբերգական երևոյթը, որ կանանց հարցի լուծման, էմանսիպացիայի պահանջն իր բոլոր ելևէջներով որպէս թէ բղխում է զուտ կանացի էլէմենտից, ոչպէս թէ այդ ոչնչութիւն կազմող տարրի բնական ձգտումն ու տենչանքն է։ Եթէ խորաթափանց հայեացք գցելու լինենք այդ կնճռոտ հարցի վրա, եթէ մանրազննին անալիզի ենթարկենք այդ տրագիկական խնդիրը, անմիջապէս ակնյայտնի պիտի դառնայ այն անվիճելի ճշմարտութիւնը, որ Կ-ը՝ որպէս իսկական հակապատկեր առնականութեան՝ ամենաոխերիմ թշնամին է կանանց ազատագրութեան հարցին։

Եթէ անցնենք այժմ կանանց հոգեբանութեան հարցին, անմիջապէս երևան կը գայ մի տեսակ հանգամանք, որ կինն իր հոգեկան դրութեան մասին տակաւին ինքը չէ գրել. գրել են միշտ տղամարդիկ, գրել ու նկարագրել են նրանք նոյնիսկ կնոջ յղի դրութեան վերաբերութեամբ։ Եւ կանանց հոգեբանութիւնը գիտութեան մէջ առանձնապէս խօսվել է միշտ զուգընթաց սեռի հոգեբանութեան հետ, մի հանգամանք, որ խիստ ուսանելի է ներկայ դէպքում։ «Անտրոպոլոգիայի մէջ կանացի առանձնայատկութիւնները առաւել պէտք է գրաւեն փիլիսոփայի ուշադրութիւնը, քան տղամարդունը»,—ասում է Կանտը։ Կ-ը աւելի սերտ կապված է սեռական կեանքի հետ, քան այրը։ Սեռ և կին—դրանք համանիշ բառեր են։ Թէպէտ կարծում են, թէ այրը առաւել հեշտասէր է, քան կինը, սակայն դա սխալ առարկութիւն է, որովհետև նրա սեռական լարման պրօցէսը չափազանց կարճատև է լինում։ Սակայն կնոջ սեռական գրգռումը նրա ամբողջ կեանքի գերազանց լարումն է, որովհետև նա ամենուրեք և միշտ հեշտասէր է։ Կ-ը ամբողջովին ձուլվում, տարրալուծվում է սեռական կեանքի մէջ, սեռական միացման ու աճեցման մթնոլորտում, մինչդեռ Ա.ի կեանքն անցնում է կենսական այլ բազմազան հարցերի շրջաններում։ Եւ ահա՛ այն տարբերութիւնը, որ ակնյայտ է սեռական տիպերի մէջ, ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ սեռական ուժեղ լարման կարճատև արտայայտումն՝ Ա-ի կողմից, իսկ յարատև և տարրալուծված ամբողջ մարմնի մէջ՝ Կ-ի կողմից։ Սեռական հասունութեան երևան գալը Ա-ի համար մի ճգնաժամ, մի կրիզիս է. նա զգում է, որ իր էութեան մէջ մուտք է գործում ինչ-որ մի նոր, օտար էլէմենտ, որ դա իր կամքի հակառակ արշաւում է դէպի զգացումների գիտակցութեան շրջանը, իսկ կամքը միանգամայն անզօր է դրանց դէմ։ Մինչդեռ կինը սեռական հասունութեան շրջանը մտնում է միանգամայն թեթև ու բնական կերպով, որ նոյնիսկ այդ հանգամանքը նրա նշանակութիւնն ու արժանապատւութիւնը ըստ ամենայնի բարձրացնում է։

Այսպիսով կինը միմիայն հեշտասէր է, իսկ այրը նոյնպէս հեշտասէր է։ Այր մարդու մարմնի վրա շատ սակաւաթիւ են այն կէտերը, որոնք նրան գրգռում են սեռականապէս, մինչդեռ հեշտասիրութիւնը տարածված է կնոջ ամբողջ մարմնի վրա. բաւական է մի թեթև հպումն նրա մարմնի որևէ կէտին, և արդէն կինը սեռական գրգռման վտանգաւոր աստիճանումն է։ Այրը սեռական կեանքով ապրում է ընդմիջումներով, կինը՝ մշտապէս։ Այրը որոշ չափով միայն կապված լինելով այդ կեանքի հետ՝ նա հնարաւորութիւն ունի իր կեանքը հոգեբանօրէն առանձնացնել ընդհանուր ֆօնի վրա և գիտակցօրէն դիտել ու քննադատել այն։ Կինը զրկված է այդ վերջին հնարաւորութիւնից, որովհետև նա ամբողջովին տարրալուծված է հեշտասիրութեան մէջ, վերջապէս նա ինքն ամբողջովին հեշտասիրութիւն է։ Որպէս աբսոլիւտ սեռական տիպ՝ կնոջ գիտակցութիւնը տակաւին խարխափում է մշուշապատ սահմաններում։ Գաղափարի պարզ, ճշգրիտ ըմբռնման ընդունակութիւնից իսպառ զրկված է. սեռը որպէս տիրապետող էլէմենտ՝ գերիշխում, ստորադրում է իրան հեշտասէր կնոջը. Նրա գիտակցութեան աղօտ, խաւար պահարանում միտքն ու զգացմունքը կազմում են մի անբաժան ամբողջութիւն։ Այրը անշուշտ հոգեկան նոյն բովանդակութեամբ է օժտված, սակայն նրանք ըստ ամենայնի անդամահատված, ինքնուրոյնացած է։ Ուր Կ-ը խարխափում է անորոշ գիտակցութեան աղջամուղջում, այդտեղ Ա-ը պարզ ու մաքուր գաղափարներ է կազմում։ Այդ է պատճառը, որ կինը սանտիմենտալ է, այդ է պատճառը, որ նրան կարելի է միմիայն զգացնել և ոչ ցնցել։ Այրը զգացման և ցնցման պրօցէսի մէջ առաւել խորունկ ու անկեղծ է, քան կինը, որի ցաւակցական զգացողութիւնը կատարեալ անորոշութեան շրջանումն է։ Եւ իր մութ գաղափարների, հասկացողութիւնների բացատրութիւնն ու լուսաբանութիւնը կինը սպասում է միշտ տղամարդուց։ Այսպիսով ակնյայտնի կերպով հրապարակ է իջնում այն ճշգրիտ իրողութիւնը, որ տղամարդու հոգեկան ու մտաւոր հարստութիւնը միանգամայն անհնար է համեմատել և հաւասար գնահատման փորձն անել. դա անցեալի և ներկայի նկատմամբ այնպիսի անհերքելի, անժխտելի փաստ է, որ իգական սեռը ինքն էլ է գիտակցում և ակամայից ընդունում։ Իրականութեան ճշգրիտ լուսաբանումն ու արտայայտումն անխուսափելիօրէն հասցնում են տրամաբանական հետևողութեան այն եզրակէտին, որ Ա-ն ապրում է գիտակցօրէն, իսկ Կ-ը՝ անգիտակցօրէն։

*) Տես «Մշակ» № 166.

ցինք քաղցած, հէչ մալ մը չունիմ, որ ծախեմ և ուտեցնեմ մանչերուս»․ և այսպէս անվերջ։ Բայց այս տարի մէկ գնացէք տեսէք թէ ինչպէս ղղըլ-բիլխեցին, ջանջղեցին, ղադօյեցին, բունաշէթցին և բարացին, մէկ խօսքով՝ ջալախէթցին, ուրալէթցին, մէկ խօսքով ջալախէթցին, ուրախացին։ «Աս տարի խաղէմ կը պատասխանէ ձեզ. «Աս տարի մենք սոված չենք մնար. հացն ալ շատ կուտենանք, գարին ալ»։

Յուլիսի 24-ին, առաւօտեան, տեղիս լճի ափին (որի երկարութիւնը եօթը վերստ է, լայնութիւնը մօտ հինգ վերստ, իսկ խորութիւնն էլ տեղ-տեղ քառասուն սաժէնի է հասնում) գտան մի խեղդված թուրքի դիակը. Նրա ով լինելը դեռ անյայտ է։

Յուլիսի 26-ի գիշերը անյայտ մարդիկ գողացան Ղալաչոյենց և Քերոբենց եզները, բայց գիւղի պահապանը շուտով իմաց է տալիս տէրերին, որոնք իսկոյն հետեւում են, գողերին մի լաւ թակում ու անասուններին խլելով բերում են տուն։

Ց. Դ.

ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐԻ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

—

Հայ գիւղական ուսուցչի դրութիւնը վերին աստիճանի անմխիթարական է։ Նա սովոր է տանել ամեն տեսակ զրկողութիւն, թէ նիւթական և թէ բարոյական։ Նա, որպէս վարձկան, անպայման պէտք է ենթարկվի ամենին՝ գիւղական տանուտէրին, հոգաբարձութեանը, աւագ-ուսուցչին և այլն։ Նա զրկված է ազատ գործելու, գրելու իրաւունքից։ Բաւական է, որ նա մի տեղ այս-ինչ հոգաբարձուի մասին վատ կարծիք յայտնէ, կամ մի որևէ թերթում մարակէ ժողովրդի մի թշնամուն, իսկոյն արձակման ուրուականը կանգնած է լինելու նրա եառում։ Հասկանալի է, թէ որպիսի անցկութեամբ նա սպասում է մայիսին, որ պարապմունքները վերջացնելով մի փոքր բարոյական ճնշումից ազատվի։ Ցաւոք սրտի պէտք է ասել, որ ուսուցչի բարոյական տանջման ժամանակը հէնց ամառային արձակուրդներին է լինում, երբ աշխատում է նորանոր պաշտօնատեղեր որոնել։ Շատերը դրանցից, որոնք անհրաժեշտ կարիք ունեն բժշկութեան, հանգստութեան, իրաւունք չունեն նրա մասին մտածել։

Մի կերպ նա նոր պաշտօն է գտնում, հրաժարվում հէնց ու գնում իր պաշտօնատեղին՝ նորանոր յոյսերով։ Սակայն այստեղ էլ բաղդը չէ ժպտում, որովհետև այստեղ էլ նոյն հոգաբարձութիւնը, նոյն գիւղական տանուտէրը նոյն մտածելակերպով՝ ինչպէս միւսները։ Խօսքս բացառութիւնների մասին չէ։

Ժողովրդի լուսաւորիչ մեր գիւղական ուսուցիչները ապրում են շատ նեղ պայմանների մէջ։ Կենտրոնական մեծ քաղաքներից հեռու լինելը, նիւթական անապահովութիւնը, գիւղական ժողովրդի տգիտութիւնը՝ մեծապէս ցածրացնում են ուսուցչի մտաւոր կարողութեան մակերևոյթը, ջլատում նրա ոյժերը և չքացնում եռանդը։ Նրանք իրանց զարգացման մասին ամենևին չեն մտածում։ Բաւական է, որ մէկը աւարտեց թեմական դպրոցը ու իր համար մի կերպ ուսուցչական պաշտօն գտաւ, բացարձակապէս կարելի է ասել, որ նա գրքեր կամ լրագիրներ չէ կարդում։ Պատճառը պէտք է որոնել, ի հարկէ, գրադարանների բացակայութեան ու ուսուցչի նիւթական անապահովութեան մէջ։

Այս պայմանների մէջ ո՛չ ոք, կարծում եմ, չի ժխտի ուսուցչական ամառնային դասընթացքների ահագին ու բազմակողմանի նշանակութիւնը, որը, ցաւելով պիտի ասենք, մինչև օրս չը կարողացանք իրագործել։ Ամառնային դասընթացքները թէ ինչ ահագին օգուտներ կարող են տալ մեր հայրենիքի բազմաթիւ անկիւններում ցրված ու լոյս աշխարհից զրկված չարքաշ աշխատաւորներին, թւենք մի քանիսը։ Այդպիսի դասընթացքներում հայ ուսուցիչը կարող է իր պակասը լրացնել ծանօթանալով լաւ մանկավարժների հետ։ Տեղեկութիւն կը ստանայ ժամանակակից մանկավարժական միջոցներից, դաստիարակութեան ու այլ իրան հետաքրքրող հարցերի պատասխանը կը ստանայ, որով և կառաջնորդվի ապագայում։

Դասընթացքները կունենան և մի այլ նշանակութիւն։ Ուսուցչութիւնը խմբերով կարող կը լինի էկսկուրսիաներ կատարել, ծանօթանալով նորանոր տեղերի, տեսարանների, հանքերի, բոյսերի ու կենդանիների հետ։ Էկսկուրսիաները պատճառ կը լինեն մի արհեստով պարապող մարդկանց իրար մօտիկանալ և խմբերով ծանօթանալ զանազան արհեստների, գործուածքների, անասնապահութեան, մեղուաբուծութեան հետ, տարածելով այդ իրանց տեղերում։

Կարծում ենք, որ մեր բոլորիս պարտականութիւնը պէտք է լինի արծարծել ամառնային դասընթացքների ու էկսկուրսիաների օգտակար գաղափարը։ Այս բանի համար ամենից շատ պէտք է աշխատէ հայ ուսուցչութիւնը, որին օգնութեան կը գան հասարակութիւններն ու զանազան կուլտուրական հիմնարկութիւնները։

Ս. ք. Տէր-Յովհաննիսեանց

ԽՈԼԵՐԱ

—

Պետերբուրգ, 31 յուլ. — Րիգայում խոլերայով հիւանդացան 4, մեռան 2 հոգի։ Նիժնում հիւանդացաւ 1, մեռաւ 1։ Եարօսլաւլում հիւանդացաւ 1, մեռան 2։ Րիբինսկում հիւանդացան 2, մեռան 3։ Արխանգէլսկում հիւանդացան 2, գաւառում հիւանդացան 2։

Վիտեբսկ. — Յուլիսի 23-ից մինչև 31-ը հիւանդացան 55, մեռան 24 հոգի։ Յուլիսի 31-ին հիւանդացան 6, մեռան 2 հոգի։ Համաճարակի սկզբից հիւանդացել են 224, մեռել են 82։

Դրուսսա.—Յուլիսի 23-ից մինչև 28-ը գաւառում հիւանդացան 7, մեռան 4։ Քաղաքում նոր հիւանդացողներ չը կան։

Պետերբուրգ.— Խոլերայով հիւանդացան 20, մեռան 13 հոգի. պառկած են 402 հիւանդներ։

Պոլտավա. — Կապուստիցա գիւղում հիւանդացան 20, մեռան 4 հոգի։ (Հ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Կովկասի Փոխարքայի պաշտօնակատարն առաջարկել է սեպտեմբերի 15-ին գումարել Թիֆլիսի և Քութայիսի նահանգների ազնւականութեան նահանգական արտակարգ ժողովներ՝ ընտրելու այն պատուիրակներին, որոնք իրաւունք ունեն մասնակցել Պետական Խորհրդի վեց ազնւական անդամների ընտրութիւններին։ Պատուիրակների ընդհանուր ժողովը Պետերբուրգում նշանակված է հոկտեմբերի 6-ին։

«Зак.»-ի ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրօնցօվ-Դաշկօվը օգոստոսի 25-ի մօտերը Կովկաս կը գայ՝ Կովկասի 50-ամեայ նուաճման տօնակատարութիւններին մասնակցելու համար։

Առաջիկայ երեքշաբթի Թիֆլիսի նահանգապետի նախագահութեամբ և սեկցիաների ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ տեղի է ունենալու գեմստվային բիւրօյի նիստը՝ պարզելու թէ ինչ նիւթեր և տեղեկութիւններ են հարկաւոր սեկցիաներին և ինչ աղբիւրներից պէտք է բաւարարվեն մի քանի անհրաժեշտ ծախքեր։

Օգոստոսի 4-ին կամ 5-ին մտադրութիւն կայ գումարել Կովկասում գեմստվային բարենորոգումներ մտցնելու խնդրով զբաղվող յանձնաժողովի նահանգական բիւրօյի նիստը, որին մասնակցելու հրաւիրվելու են նահանգական յանձնաժողովների բոլոր երեք սեկցիաների նախագահները։

Պաշտօնական գործերով Կովկասից մեկնել է անդրկովկասեան երկաթուղիների կառավարիչ գ-ն Նէյգէբաուէրը։ Նրա պարտականութիւնները նրա բացակայութեան ժամանակ կատարելու է օգնական ինժեներ Զուրաբեանը։

Ռուսաց սինօդը որոշել է դադարեցնել այն քննութիւնը, որ սկսված էր Վրաստանի էկզարխ Նիկօն արքեպիսկոպոսի սպանութեան գործում կասկածվող վրացի քահանաների դէմ։

Վրաց էկզարխութեան ժամանակաւոր կառավարիչ Գէօրգի եպիսկոպոսը երէկ Բօրժոմից ժամանեց Թիֆլիս։

Մենք արդէն հաղորդել ենք, որ Գայիանեան օրիորդաց դպրոցի հոգաբարձութիւնը որոշել է վերաշինել դպրոցի նախկին շէնքը Մողնու եկեղեցու բակում և տեղափոխել դպրոցն այդտեղ։ Հոգաբարձութիւնը վաղուց ձեռնարկել է գործին, և այսօր, օգոստոսի 2-ին, կիրակի, պատարագից յետոյ կը կայանայ նոր դպրոցի շինութեան հիմնադրութիւնը։

Մի քանի ժամանակ առաջ վրաց ազնուականների այգում տեղի ունեցած սկանդալի առիթով, որի ժամանակ մի քանի անձինք վիրաւորանք հասցրին Խր. Խաչատուրօվին, Թիֆլիսի նահանգապետը կայացրել է հետևեալ որոշումը. «Ես, Թիֆլիսի նահանգապետս, քննելով ոստիկ. հետախուզութիւնը, կատարված այս տարվայ յուլիսի 6-ին վրաց ազնւականների թատրոնի այգում գիշերով տեղի ունեցած դէպքի առիթով, քր. պատժ. 38-րդ յօդ. հիման վրա, համաձայն Թիֆլիսի նահանգի և Զաքաթալայի շրջանի ժամ. գեն.-նահանգապետի պարտադիր որոշման, որոշեցի. 1) իշխ. Գէօրգի Իոսիֆօվիչ Ամիրաջիբուն, իբրև Խր. Գ. Խաչատուրօվին խմբովին ծեծելու դրդողի, քր. պատժ. 38-րդ յօդ. 2-րդ մասի հիման վրա, ենթարկել մի ամսով բանտարկութեան Թիֆլիսի բանտարկեալների տան շինութեան մէջ. 2) Պետերբուրգի համալսարանի ուսանող ազնւական Նիկոլայ Իոսիֆ. Կանչելուն, իշխ. Արչիլ Զախ. Մակաևին և Թիֆլիսի քաղաքացի Միխ. Գր. Լօրժանիձէին, որոնք մասնակցել են հասարակական հանգստութիւնը խանգարելուն, քր. պատժ. 38-րդ յօդ. 2-րդ մասով, ենթարկել առաջինին, իբրև այդ գործը պատրաստողի, 3 շաբաթով բանտարկութեան, իսկ մնացած երկուսին՝ երկու շաբաթով Թիֆլիսի բանտարկեալների տան շինութեան մէջ. 3) իշ. Մ. Դաւիդ Ճավճավաձէին և Եկատերինա Ալէքս. Օրլօվսկայային ենթարկել 38-րդ յօդ. 1-ին մասով 25 ռ. տուգանքի իւրաքանչիւրին կամ 7 օրով կալանաւորութեան դրամը չը վճարելու դէպքում։ Տէրսկի կօզակների զօրքի հարիւրապետ իշխ. Մակարի Իվ. Զամբակուր-Օրբելեանիի գործողութիւնների մասին հաղորդել Կովկասի զինւորական շրջանի զօրքերի ընդհանուր հրամանատարին ի կարգադրութիւն»։

Կովկասի զանազան քաղաքներից դիմումներ են անում Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեանը՝ խնդրելով խորհրդակցութեան նիւթերն ու զեկուցումները ուղարկել իրանց, որովհետև այդ աշխատանքը ամենից աւելի լուրջ կերպով կատարվում է Թիֆլիսում։

Մսի և հացի նոր աւելացած սակագինը դարձեալ դժգոհութիւնների առիթ է տալիս ազգաբնակութեան աղքատ խաւերի շրջաններում։ Քաղաքային տնտեսական աւագ վերակացու Բ. Բաբեանը քաղաքային վարչութեանը ներկայացրել է մի յայտարարութիւն, որով շեշտում է սակագինը պակասեցնելու անհրաժեշտութիւնը։

Յուլիսի 30-ին բացված է Ալեքսանդրեան այգու վերջին մասը մինչև 14 տարեկան երեխաների համար։

Վերջին օրերս Թիֆլիսում երեկոները բաւական զով է լինում։

Նօվօ-Պալօվկա գիւղում եղջիւրաւոր անասունների մէջ մի տեսակ հիւանդութիւն է երևացել, որից անասունները սատկում են։ Տեղից արդէն մեկնել է մի անասնաբոյժ հիւանդութեան ինչ լինելը պարզելու և ըստ այնմ միջոցներ ձեռք առնելու համար։

6-րդ քաղաքամասի թաղական վերակացու Թէօֆան Նօղիայի սպանութեան առիթով ոստիկանութիւնը կասկածով ձերբակալել է 9 հոգու։ Այդ գործի առիթով անցեալ գիշեր շուրջկալներ եղան 5-դ, 6-դ, 7-դ, 9-դ, 10-դ և 11-րդ քաղաքամասերում։

«Ախուրեանում» կարդում ենք. «Մոսկվայից Ալեքսանդրապոլ բերված Վահան Ջանլաթեան և Աւետիք Մովսէսեան կալանաւորներին երէկ, յուլիսի 29-ին, բանտում հարցաքննել է տեղիս քննիչը, Եգոր Բաղդասարեանցին յափշտակելու, պահելու և էքսպրօպրիացիայի գործի առիթով»։

Յուլիսի 30-ին Կարս կայարանում մի զամբիւղի մէջ երևան են հանել մօտ 400 հրացանի փամփուշտ։ Զամբիւղատէրը ձերբակալված է։

«Каспій»-ին հաղորդում են, որ յուլիսի 27-ին, Ռոստովից Տեմիրնիկ-Նախիջևան կայարանը ճանապարհորդական գնացքի մեկնելու ժամանակ, երկու գաղտնի կօնտրօլեօրներ և մի պաշտօնեայ անակնկալ քննութիւն կատարեցին։ III կարգի վագոններից մէկում գտնվեցին 9 տոպրակներ, ինչ-որ բանով լի։ Այն հարցին՝ թէ ումն են այդ իրերը և ինչու վագոն թողնված, վագոնի կօնդուկտորը յայտնեց, որ դրանք մթերքներ են և զանազան ուտեստեղէն, որոնք գնվել են Ռոստովում պաշտօնական անձանց և գծի գործակալների համար։ Ցիրաւի, տոպրակների երեսներին գրված էին տէրերի անունները։ Անցնելով առաջ, III կարգի վագոնի կօնդուկտորի բաժանմունքում երևան հանվեցին դարձեալ 6 նոյն տեսակ տոպրակներ։ Կօնտրօլը, ցանկանալով հաւաստիանալ ինչ կայ տոպրակի մէջ, ձեռքով շարժեց նրանցից մէկը. Նրա մէջ երևաց կենդանի ապրանք, որը շարժվեց։ Երբ հրամայվեց բանալ բոլոր տոպրակները, նրանց միջից գետնախնձորի և ուրիշ ուտելիքների փոխարէն դուրս եկան հինգ բանւոր և մի կին՝ երեխայի հետ։ Կօնտրօլեօրները վերադարձան առաջին վագօնը, որպէսզի բանան և այնտեղի տոպրակները, բայց նրանք արդէն անյայտացել էին ապրանքի հետ։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Վրաց ազնւականների թատրոնի ամառային մասում վերջերս տրվում են ամեն օր բազմատեսակ զուարճական ներկայացումներ։ Մի քանի զոյգ օրիորդներ, իբրև ներկայացուցիչներ զանազան երկիրների, ըմբշամարտում են, ցոյց տալով ըմբշամարտութեան տեխնիկայի և պլաստիկայի վերաբերեալ վերջին կատարելագործված եղանակները։

Բայց ամենահետաքրքրականը մի անգլիացի օրիորդի էլեքտրական լոյսի փորձերն են։ Այդ օրիորդը հանդիսանում է կենդանի կուտակիչ (ակկումուլատոր) էլեքտրական էներգիայի և իր մարմնի միջով անց է կացնում 500,000 վօլտական լոյս առանց որևէ վնաս կրելու։ Երբ նրա մարմնին մօտեցնում էք թուղթ, լամպա, անմիջապէս վառվում են։ Ինչպէս յայտնի է, Ամերիկայում մահապարտ մեղաւորներին գլխատելու կամ կախելու փոխարէն ենթարկում են էլեքտրական հոսանքի ազդեցութեան, որ անմիջապէս մահացնում է։ Այդ անգլիացի օրիորդը ընդունում է իր մարմնի մէջ, գլխից, էլեքտրական այդ հոսանքը, որ սպանում է մահապարտներին, սակայն առանց որևէ վնաս կրելու։ Այդ երևոյթի պատճառը դեռ գաղտնի է մնում։

—

Մեծ-Ղարաքիլիսա, 30 յուլիսի

Ամսիս 29-ին, տեղական բօտօնդայում, դերասան Ղազարեանի ղեկավարութեամբ, Բերոյեանը, Մանուէլեանը, Ալիխանեանը և ա. Աահիտըն խաղացին Չիրիկովի «Հրէաներ» յայտնի դրաման։

Ներկայացումը, շնորհիւ պիէսայի ժամանակակից բովանդակութեան և դերասանների խաղին, անցաւ բաւարար։

Դահլիճը համարեա լիքն էր։

Դերասան Աղայեանը, ինչպէս յայտարարութիւններից տեղեկանում ենք, շուտով խաղալու է «Շուշանիկ» ողբերգութիւնը, իսկ օգոստոսի կէսերին տալու է մանկական ներկայացում շքեղ ծրագրով։ Տրվելու է «Էս էլ քեզ 5+» և «Կրթութիւնը խաթա չէ»։ Մանկական պարերի և խաղերի կառավարիչն է լինելու՝ երեխաների պարերի հմուտ ղեկավար Տէրունեանը։

Յայտնի երգիչ Ամիրջանը ամսիս 31-ին բօտօնդայում տալու է մի համերգ։

Մ. Ղազարեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ախալքալաք, 26 յուլիսի

Կ. Հ. Բ. Ը. տեղիս ճիւղի վարչութիւնը սրանով իր շնորհակալութիւնն է յայտնում հետևեալ նուիրատուներին. 1) Յ. Թեոսեանցին, որ նուիրել է 5 ռ. իր հանգուցեալ որդի Արմենակի յիշատակին, 2) Վ. Այվազեանին և Յ.-ին, որոնք նուիրել են 6 ռ., հաւաքված մի խումբ երիտասարդներից տեղիս հայոց եկ.-ծխ. դպրոցներում երեք չքաւոր աշակերտների՝ թոշակներից ազատելու, ի յիշատակ իրանց հանգուցեալ ընկեր Արմ. Թեոսեանի, 3) Վ. Կարապետեանին, որը նուիրել է 20 ռ. իր հանգուցեալ հօրեղբօր՝ Ս. Կարապետեանի հոգեհացի փոխարէն, 4) Խ. Կարապետեանցին, որը նուիրել է 3 ռ. ի յիշատակ հանգուցեալ տիկ. Ա. Մառանձեանի, պսակի փոխարէն։

Նախագահ վարչ. Խ. Կարապետեանց
Անդամ-գործավար՝ Յով. Շէխոյեանց

ՀԱՅ ԿՆՈՋ ՁԱՅՆԸ

—

Մուշ, 22 յուլիսի

Հեռու աշխարհից, հազարաւոր մղոններ անցնելով, եկայ Հայաստանի սարերն ու դաշտերը և մեր նախնեաց նուիրական սրբավայրերն ու շիրիմները տեսնելու, մեր անմահ հերոս-նահատակներէ գործարանը այցելելու և վերջապէս՝ գեղեցիկ ու սքանչելի Տարօնում ապրող կոշտ ու կոպիտ, բայց հայկայ մարտիրոս ժողովրդի կեանքն ուսումնասիրելու…

Մի ժողովուրդ, որ դարերի ընթացքում և եղակի դաժան պայմաններում գերմարդկային յանդգնքով չարչարվել է, կռուել ու խաչվել և՝ աշխարհի բոլոր վայրերից զրկված՝ պահել է իր ինքնուրոյն գոյութիւնը, վաթանն ու կրօնը։

Եւ այսօր, ազատված դարաւոր Գողգոթայից, հաւատի բուռն տենչով յաճախում է վանքերն ու սրբավայրերը՝ ուխտ անելու և իր մուրազին դարման խնդրելու…

Ես էլ, սրտի ու հոգու անհուն բերկրանքով, հետևում եմ այս համակրելի ժողովրդին և այցելում եմ այն պատմական հինաւուրց սրբավայրերը, ուր մեր երանելի նախնիքը ապրել են, շինել, տքնել, գրել, թարգմանել և ազգին գիր ու գպրութիւն տուել…

Ի միջի այլոց գնում եմ Մշոյ հռչակաւոր ս. Կարապետի վանքը, ուր հազարաւոր ժողովուրդ խռնված ամենայն ջերմեռանդութեամբ աղօթում է, երկրպագում ու համբուրում պատերը, քարերը, խաչերն ու պատկերները։ Ես ևս մտնում եմ բոլոր խորանները և ցանկանում գնալ այն խորանը, ուր գտնվում է ս. Կարապետի գերեզմանը.

Բայց ինձ արգելում են վարդապետները ասելով.

— Կանայք իրաւունք չունեն գերեզմանի վրա գնալու։

— Ինչու,—հարցնում եմ զարմացած։

— Որովհետև Յովհաննէս Մկրտչի գլխատման պատճառը կին է եղել,—լինում է իմ ստացած պատասխանը։

1900 տարի առաջ մի կնոջ գործած յանցանքով ընդմիշտ պատժվում են միլիոնաւոր անմեղ կանայք։

Ճիշդ կաթոլիկ ինկվիզիտոր կղերին յատուկ վճիռ…

Միթէ մեղաւոր են Քրիստոսի առաքեալները, որ իրանց շարքից Յուդան է դուրս եկել։

Եւ վարդապետներից ոմանք աշխատում էին հաւատացնել, որ գերեզմանի վրա գնացող կինը անպայման կը պատժվի, և, ինձ նախապաշարելու և ահաբեկելու համար, պատմում էին մի քանի դէպքեր, որպէս թէ՝ մի-երկու կին, տղամարդու հագուստով, գնացել են գերեզմանի վրա և երբ վանքից դուրս են եկել՝ դիւահարվել են ու մահացել։

Եւ տգէտ ու նախապաշարված կանայք դարերի ընթացքում հաւատացել են աւելի տգէտ ու նախապաշարված վարդապետներին։

Ես ականատես էի, թէ ինչպէս հարիւրաւոր կանայք, երկիւղով, գլխիկոր և կուրծք ծեծելով, մօտենում էին գերեզմանի խորանի շեմքին, համբուրում և իրանց լուման որևէ «արդար տղամարդու» միջոցով ուղարկում ներս ու իրանք ետ դառնում։

Այդ տեսարանը՝ վերին աստիճանի ցնցող էր ու արգահատելի։ Եւ զարմանալի է, թէ ինչու թողնում են «մեղաւոր կանանց», որ մտնեն վանք, գնան տաճար և աղօթեն։

Չէ՞ որ դա՝ «սրբապղծութիւն է»։

Միթէ Քրիստոսի մկրտիչ և կարապետ Յովհաննէսը մի անբարոյ կնոջ թէկուզ աններելի յանցանքի պատճառով թոյլ կը տար պատժելու իրան պաշտող միլիոնաւոր կանանց։

Եւ ես, ամբողջ էութեամբս վիրաւորված այդ անհեթեթ ու տմարդի կարգադրութիւնից, սրանով բողոքում եմ ում հարկն է։ Վերջապէս ժամանակ է վերջ տալու վերոյիշեալ «հնաւանդ սովորոյթին» ու մի անգամ ընդմիշտ ազատվելու կանանց այդ անարդար բանադրանքից, որը կատարեալ հեգնութիւն է քրիստոնէութեան վսեմ սկզբունքներին, մեր եկեղեցու ազատ ոգուն և 20-րդ դարի լուսաւոր գաղափարներին։

Տիգրանուհի Շարիկեան

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

31 յուլիսի

ԿԻԵՎ։ Բէլըյ Ցերկովում ուժեղ հրդեհից այրվեցին 27 խրճիթներ. վնասները մեծ են։

ՆԻԺԵԳՈՐՈԴԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌ։ Ոստիկանութիւնը Բօր գիւղում երևան հանեց դրամանենգներին։

ՈՒՖԱ։ Երէկ քաղաքից 6 վերստ հեռաւորութեան վրա երկու անյայտ մարդիկ սպանեցին գլխաւոր բանտապահ Ուվարովին։

ՄՕՍԿՎԱ։ Մօշկինօ գիւղի մօտ անաջող յարձակում եղաւ պօստի վրա։ Երկու պօստատարներ և կառապանը վիրաւորված են։

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Չեխ հիւրերը եկան։ Հանդիպման ժամանակ իշխան Լիւբոմիրսկին արտասանեց ողջոյնի ճառ։ Շնորհակալութիւն յայտնեց Պրագայի քաղաքապետ բժիշկ Գրօշը,

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Նկատի առնելով վերջին ժամանակներս մամուլում երևացած սխալ տեղեկութիւնները սենատոր կոմս Պալէնի քննութեան հետևանքների և ընթացքի մասին, հաղորդվում է, որ քննութեան նպատակն է ամենից առաջ, Բարձրագոյն կարգադրութեան համաձայն, մանրազննին հետախուզել երկրի կառավարութեան պայմանները ինչպէս իրաւական, այնպէս և տնտեսական տեսակէտից։ Տարվայ ընթացքում ժողոված նիւթերը ներկայումս մշակվում են։ Այս աշխատանքը մտադրութիւն կայ տպագրել այս աշնանը։

ԱԴԴԻՍԱԲԵԲԱ։ Գահի խնամակալ Ռաստէսաման լիազօրութիւն ստացաւ ստանձնել կառավարութեան ղեկը։

ԿՈՊԵՆՀԱԳԵՆ։ Թագաւորը յանձնեց կոմս Հօլշտէյն-Լեդրէբորգին նոր կաբինէտ կազմել։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Ցետ կանչվեց չինական

Որոշ իրաւունքով կարելի է յայտարարել սեռական երկու ծայրայեղ տիպերի նկատմամբ՝ որ կինը իր գիտակցութիւնը ստանում է անմիջական կերպով Ա.-ից՝ անգիտակցականը դառնում գիտակցական. և դա տիպիկական տղամարդու սեռական ֆունկցիան է տիպիկ կնոջ նկատմամբ, որը և հանդիսանում է նրա իդէալական լրացումը։

Անողոք տրամաբանութեան հանած եզրակացութիւններն արդէն ինքնըստինքեան շեշտում են, որ կնոջ հոգեկան ու մտաւոր ստորադաս դրութիւնը կապենք տաղանդի ու հանճարի լուրջ հարցի հետ։ Տաղանդ և հանճար—դրանք երկու խոշոր տարբերութեամբ բաներ են։ Այն հանգամանքը, որ հանճարը որպէս թէ տաղանդի զօրեղ արտայայտումն է, որպէս թէ նրա զարգացման գագաթնակէտը, միանգամայն կեղծ ու անհիմն ենթադրութիւն է։ Տաղանդաւոր անհատը կարող է, օրինակ, որոշ մասնագիտութեան մէջ հանդէս գալ իր խորին ըմբռնումով ամենագժուար, ամենախրթին ու վերացական մաքերի, օր. մաթեմատիկայի մէջ։ Մինչդեռ հանճարեղութիւնը իր մէջ ամփոփում է բազմազան, բազմատեսակ անհատներին, և ամփոփելով՝ ինտենսիվ կերպով ընդգծում, անդրադարձնում նրանց իր մէջ։ Գեղարուեստի հանճարի իդէալն է՝ ապրել բոլոր մարդկանց մէջ, տարրալուծվել ուրիշների մէջ, ձուլվել կեանքի բազմազանութեան ժխորի հետ։ Փիլիսոփայ հանճարի իդէալն է, ընդհանուր կառակը, գտնել իր մէջ բոլորին, տարրալուծել նրանց իր ընդհանուր միութեան մէջ և ինքը դառնալ նրանց բոլորի արտայայտիչը։ Եւ տաղանդը կարող է լինել նաև ժառանգական, մինչդեռ հանճարեղութիւնը անհատական է, օրիգինալ։ Շրջահայեցողութեան, հեռատեսութեան, գիտակցութեան, խորաթափանցման, կենտրոնացման, զգացողութեան ամենաբարձր գագաթնակէտերը ներկայացնում են հանճարի առանձնայատուկ գծերը։ Ուրեմն այն անորոշ, մշուշային գիտակցութիւնն ու իրերի թոյլ ըմբռնումը, որով օժտված է կինը, գալիս է ապացուցանելու, որ կինը երբէք չէ կարող հանճարեղ լինել, որովհետև հանճարեղութեան անբաժան յատկանիշը ունիվերսալականութիւնն է։ Ամենաշատը՝ կինը կարող է միջակ տաղանդ ունենալ, որի արտայայտիչը անշուշտ առնականութեան այն բաժինն է, որ տեղաւորված է Կ-ի մէջ։ Հանճարը ունիվերսալ է։ Հանճարը սերտ կերպով կապված է առնականութեան հետ, անշուշտ, ի հարկէ, այն իդէալական առնականութեան, որը հասցրած է լարման ամենաբարձր աստիճանին։ Եւ այսպիսով կնոջ գիտակցութիւնը իր մթութեամբ միանգամայն հեռու է օրիգինալ, ինքնուրոյն, ունիվերսալ լինելուց։ Կինը ապրում է առանց գիտակցութեան, այրը՝ գիտակցութեամբ. գիտակցութեան ամենաբարձր, գերագոյն աստիճանով ապրում է, հանճարը։

(Կը շարունակուի)

դեսպանը և ուղևորվելու է Պեկին. Նրան յաջորդ նշանակւում է Ջանինտանգը։

ՆԻԿՈԼԱԵՎ։ Բուգում Նիկոլաևի և Մալայա Կորենիխա գիւղի միջև նաւակը գետով անցնելու ժամանակ 13 ճանապարհորդների ծանրութիւնից ջրասոյզ եղաւ։ Խեղդվեցին 4 հոգի. Մնացածներին ձկնորսներն ազատեցին։

ՍԻՄԲԻՐՍԿ։ Երէկ երեկ. ժամը 6-ին երկու զինված մարդիկ յափշտակեցին 3000 րուբլի հոգեւորժական գաղութատեղի գրասենեակից, որ գտնվում է քաղաքից 10 վերստ հեռաւորութեան վրա։ Երկու ժամ չանցած յափշտակված փողերը խլվեցին կողոպտիչներից, որոնցից մինը ձերբակալված է։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ
ՂԱԶՎԻՆԻ ս. Վարդանանց երկդասեան դպրոցի համար
Մի ուսուցիչ
ԵՒ
Մի ուսուցչուհի
Առաւելութիւն տրվում է ամուսիններին։ Ռոճիկը ուսուցչին 500 ր., ուսուցչուհուն՝ 350 ր.։ Ճանապարհածախք իւրաքանչիւրին 30 ր.։ Դասերի թիւն է 24/28 ժամ։ Դիմել՝ Ղազվին, հոգաբարձու Յակոբ Կարապետեանցին։
(կ. ե. ու.) 728. 4—1

ԿԱՐՍԻ հայոց եկեղեցական - ծխական դպրոցի համար
Հարկաւոր է
Մի աւագ-ուսուցիչ
14 դաս, ռոճիկ 1000—1200 րուբլի։
Հոգաբարձութիւն
(կ. ե.) 726. 2—1

Տպագրվում է և մինչև օգոստ. 20-ը լոյս կը տեսնի
Քաղաքակրթութեան տարերքը
և
Հայկական առասպելներ
Ծխ.-դպ. Գ. բաժ. պատմ. դասագիրք.
Կազմեցին
Կար. Միրիմանեան և Աշ. Թումանեան
(2, 10, 16) 727. 3—1

Թիֆլիսի Կենտրոնական Գրավաճառանոցում
Վաճառվում են հետևեալ գրքերը.

«Լուսաբեր» ա. տարի, 3-րդ տպագր. կազմ. Լիսիցեան, Թումանեան և Շանթ.	գ. 30 կ.
«Լուսաբեր» բ. տարի, 2-րդ տպ.	գ. 45 կ.
Դէմուրեան, Քնար, ձայնագրեալ երգարան (երաժ. նոտաներով)	գ. 1 ր. »
Կոստանեան, Նոր Իսրայէլի սաղմոսներ, Տաճկական սարսափներ.	գ. 30 կ.
Սմայլս, Բնաւորութիւն, թարգմ. Վ. Փափազեանի	գ. 1 ր. 50 կ.
» Ինքնօգնութիւն	գ. 1 ր. 50 կ.
Իրվինգ, Մահմէդի կեանքը	գ. 1 ր. 20 կ.
Շմիդտ, Հոմերի Իլիականը	գ. 1 ր. »
» Հոմերի Ոդիսականը	գ. 1 ր. 20 կ.
Դէ Ամիչիս, Սիրտ	գ. 1 ր. »
Շիլլեր, Աւազակներ	գ. 50 կ.
Տոլստոյ, Ռոբինզոն	գ. 20 կ.
» Կոլումբ	գ. 15 կ.
Դէ Ամիչիս, Ապէնիններից մինչև Անդերը	գ. 20 կ.
Հայզէ, Նոնցայի բերդը	գ. 30 կ.
» Բէաթրիչէ	գ. 30 կ.
Ռուստէմ և Զոհրաբ	գ. 20 կ.

724. 1—1

ՓԱՅՏԷ ԿՐՈՒՆԿՆԵՐԻ
արհեստանոց
Պատրաստում ենք ամեն ձևի և տեսակի կրունկներ ամենալաւ փայտից և վաճառում ամենաճեռնտու գներով։ Հետաքրքրվողներին ուղարկում ենք նմուշները։ Պատուէրները կատարում ենք շուտ և ճշդութեամբ։ Թիֆլիսից դուրս ուղարկում ենք վերադիր վճարով, առաջուց ստանալով արժողութեան 1/3 մասը։
Հասցէն՝ Тифлисъ, Песковская № 13. Специальная каблучная мастерская. М. А. Татосянъ. (կ. ե.) 723. 3—1

Անօգուտ է կարդալ
Այս յայտարարութիւնը
Հարեւանցօրէն
Տղամարդկանց հագուստի համար կտորեղէնների շրջանում եղած նորութիւնը «Շեվիոտ Կոլումբ» կտորն է։ Այնպիսի մի էժան գնով՝ այն է 5 ր. 25 կ., լաւ տեսակինը 6 ր. 25 կ., տղամարդկանց ամբողջ կոստիւմի համար, 4¼ արշին, կտորը ոչնչով չէ զանազանվում արշինը 5—6 ր. արժեցող նոյնատեսակ կտորից և ունի նրա բոլոր յատկութիւնները, այն է՝ գերազանցամրութիւն, գործնականութիւն և շքեղութիւն։ Գոյները՝ սև, մուգ կապոյտ, շագանակագոյն, ողորկ-ձիթագոյն կամ թէ նոյն գոյները՝ թծերով։ Ուղարկվում է պօստով, վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի։ Երեք կամ աւելի կտոր պատուիրելուց՝ իւրաքանչիւր կտորին ձրիաբար կցվում է հարկաւոր քանակութեան աստառացու։ Առանց րիսկի, լրիւ երաշխաւորութիւն, եթէ կտորը չը հաւանվի՝ յետ է վերցվում։ Պահանջները խնդրում եմ հասցէագրել՝
Въ фабрику шерстяныхъ издѣлій
Зигмунта Розенталя г. Лодзь № 15. М.
(В. 29634) 380. 1—1

Սեւաստոպոլի ծխական դպրոցի համար հարկաւոր է
ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ,
որ գիտենայ եկեղեցական երգեցիկ խումբ պատրաստել։ Առաւելութիւն տրվում է Ներսիսեան կամ Գէորգեան շրջանաւարտի, որ ունենայ գէթ 2 տարվայ փորձառութիւն։ Տարեկան 720 ր. ռոճիկ։ Ցանկացողները՝ ժամանակի սղութիւնն ի նկատի ունենալով՝ շուտով դիմեն Սեւաստոպոլ երէցփոխին՝ Н. М. Мелконову.

ՀՕՆՕՐՐԷԻ (ՏՐԻՊՊԼԷՐԻ) ԴԷՂ՝
Նոր-միջոց—ճալօ
«ՊԻՉԻԼԻՆ»
Ներգործում է արագ և արմատականապէս, և բժիշկների վկայութեամբ համարվում է իբրև հաստատական միջոց։ Գործադրելու ձեռնարկը կցված է արկղիկին։ Իսկականը միայն դեղատներում, հատը՝ 1 ր. և 1 ր. 80 կ.։ Միաժամանակ լաւ է ներգործում թէ սուր և թէ յարատև բնոյթ ունեցող դէպքերում և կարճ ժամանակի ընթացքում վերացնում է ամենայամառ ընթացքը։
ՊԱՀԵՍՏ՝ Петербургъ Разъѣзжая ул., № 7, аптека Б. Конгейма.
Ուղարկվում է վերադիր վճարով։ Ճանապարհածախքը պօստային սակագնով։
Գտնվում է դեղատներում։ Մեծաքանակ վաճառքի համար—դեղավաճառանոցային պահեստներում։
(հ.կ.) (П. 88623) 540. 60—16

ԳՈՐԻՍԻ
„ԿՈՒԼՏՈՒՐԱ"
գրավաճառանոցը
յայտնում է ի գիտութիւն Զանգեզուրի հայոց ծխական և պետական դպրոցների յարգելի ուսուցիչներին, որ առաջիկայ 1909/10 ուս. տարում ամենաձեռնտու պայմաններով բաց է թողնում դասագրքեր, տետրակներ և զանազան տեսակի դասական պիտոյքների ընտիր տեսակները մեծ քանակութեամբ, նաև ընդունում է տպարանական պատուէրներ՝ այցետոմսեր, վկայականներ, դասարանական ցուցակներ տպագրել տալու և այլն, համաձայն տեղական տպարանի գների՝ 40% զեղջով։ Տարվայ վերջում ամեն մի ուսուցիչ կարող է ստանալ իբրև նուէր մեծ ֆորմատի լուսանկար աշակերտների հետ կամ առանձին։
Ի նկատի ունենալով գրավաճառանոցիս առաջարկած պայմանները, յոյս ունենք, որ յարգելի ուսուցիչները ապագայում գոհ կը լինեն մեզանից։
Հասցէ՝ Герюсы, Книжный магазинъ «Культура». (կ.) 716. 7—2

Золотая медаль Лондонъ 1893 г.
ОСТЕРЕГАТЬСЯ ПОДДѢЛОКЪ!
ПРОВИЗОРА
Г. Ф. ЮРГЕНСЪ
БОРНО-ТИМОЛОВОЕ МЫЛО
ОТЪ ПОТА, ЗАГАРА, ВЕСНУШЕКЪ, УГРЕЙ, ПРЫЩЕЙ И ЖЕЛТЫХЪ ПЯТЕНЪ.
БЛАГОВОННОЕ ТУАЛЕТНОЕ МЫЛО ВЫСШАГО ДОСТОИНСТВА
ПРОДАЕТСЯ ВЕЗДѢ
1/1 кус. 50 к. 1/2 кус. 30 к.
Главн. складъ у Г. Ф. Юргенсъ, Москва
89. 24—14

Սա. Լիսիցեանի, Յովհ. Թումանեանի ու Լ. Շանթի
ԿԱԶՄԱԾ
ԼՈՒՍԱԲԵՐ
Հայերէնի դասագիրք
ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ.

Ա. տարի երրորդ տիպ	30 կ.
Բ. տարի, երկրորդ տիպ, բարեփոխ.	45 կ.

Երկուսն էլ ընդունված կովկասեան շրջանի ուսումնարանական հոգաբարձուի կողմից իբրև դասագիրք պետական դպրոցների համար։
Տպագրվում են.

Գ. տարի	60 կ.
Դ. տարի	75 կ.

Գլխաւոր պահեստներն են հետևեալ գրախանութները. Թիֆլիսում՝ «ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ», ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ, Բաքւում՝ Сотрудникъ, Երևանում՝ Յովհաննիսեանի և Շուշում՝ Բ. Տէր-Սահակեանի։
ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՆԵՐԻՆ ԶԵՂՋ 20%
(կ. ե.) 21—7

ՀԱՄԻԱՄԱՀԱԿԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ
Ի. ՖՕՆ-ԲՐԵՆՆԵՐԻ
Հիմնված 1890 թ. Թիֆլիսում
Նարէբեժնայա փող., Վերայի կամուրջի մօտ.
Յատուկ առևտրական ուսումնարան երկու սեռի անձանց համար, 15 տարեկանից ոչ պակաս։ Դասարանները պատրաստում են հաշւապահի, թղթակցի, գործակալի և այլն պաշտոններ վարելու կառավարչական, հասարակական և առևտրա-արդիւնաբերական հիմնարկութիւններում։ ՕՐԻՆԱՒՈՐ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ։ ԴԱՍԱՒԱՆԴՈՂՆԵՐԻ ԼԱՒ ԿԱԶՄ։ 19 տարվայ ընթացքում աւարտել են հազարաւոր երիտասարդներ, որոնք այժմ վարում են պատասխանատու պաշտօններ։ Մանրամասնութիւնները ձրիաբար տրվող ծրագիրներում։ Խնդիրների ընդունելութիւնը սկսված է։ Պարապմունքները սեպտեմբերի 15-ից։ Գրասենեակը բաց է ամեն օր։ (օ. մ.) 667. 13—7

Ս. Էջմիածնի Գէորգեան Հոգեւոր Ճեմարանի
Լսարանական և դասարանական բաժինների համար
հարկաւոր են
ՏԵՍՈՒՉ, ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ
(աւանդելի բոլոր առարկաների համար) և
ՎԵՐԱԿԱՑՈՒՆԵՐ
Ցանկացողները հրաւիրվում են ուղարկել իրանց մասին հետևեալ տեղեկութիւնները՝ Երբ, որտեղից և ինչ դպրոցում են աւարտել միջնակարգ և բարձրագոյն ուսումը. Երբ և ինչ դպրոցում ինչ պաշտօն են վարել, այլ և իրանց հասցէն. խնդրագրին պէտք է կցել միջնակարգ կամ բարձրագոյն ուսման աւարտման վկայականը (իսկականը կամ պատճէնը)։
Տեսչի ռոճիկը 2500 ր. է, դասագինը լսարաններում 100 ր., 4-րդ և 5-րդ դասարաններում 75 ր., 3-րդ դասարանում 50 ր., վերակացութեան վարձը 600 ր.։
Տեսուչն ու վերակացուները կարող են ունենալ 6 դասից ոչ աւելի (առանձին վարձատրութեամբ ընդհանուր դասագնի հաշւով)։
Ճեմարանի նախկին ուսուցչական կազմից ցանկացողները նոյնպէս կարող են դիմել։
Դիմումները պէտք է ուղղել ԱՆՅԱՊԱՂ հետևեալ հասցէով՝ Эчміадзинъ, Его Высокопреосвященству Патріаршему Замѣстителю Архіепископу Геворку Суренянцу.
(ու. շ. կ.) 714. 3—3

Հաստարակութեան ուշադրութեան
Օգոստոսի 1-ից Պուշկինսկայա փողոցի վրա, Սմնդունեանի տանը
ՆՈՐԻՑ ԲԱՑՎՈՒՄ Է
ՁԿՆԵՂԷՆԻ ԵՒ ՈՒՏԵՍՏԵՂԷՆԻ
Յատուկ վաճառք
(Սեփական պրոմիսլայի արտադրութիւններ)
ուր ամեն օր կարելի է ստանալ թարմ օսէտրինա, սեւրիւգա, խաւեար՝ թէ քսակի մէջ և թէ հատիկաւոր, և այլ ձկնեղէնային մթերքներ։
(հ. ու. կ.) 713. 3-3 ՑԱՐԳԱՆՕՖ՝ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԻ ԵՒ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐ. ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԵԱՆ ԻՐԱՒԱՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱԿ ԳՏՆՎՈՂ
ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ
Հեղինակ «Առևտրական, գործարանական և նաւթարդիւնաբերութեան հաշւապահութեան ձեռնարկի», որ ֆինանսների մինիստրութեան ուսումնասիրական բաժնի կողմից ընդունված է իբրև օժանդակ ձեռնարկ առևտրական դպրոցներում և նրանց գրադարաններում։
ՍՈՎՈՐԵՑՆՈՒՄ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՆ
ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ անձանց, գործնական ձևով հաշւապահութիւն և ուրիշ մասնագիտութիւններ։
Կուրսերում բացի սովորական մասնագիտական առարկաներից աւանդվելու են ձրիաբար քաղաքական տնտեսութիւն (политическая экономія) և որոշ վճարով կամաւոր սղագրութիւն (стенографія)։
Ընդունելութիւնն ամեն օր, ժամը 4-ից մինչև 7-ը երեկոյեան, 9-ից մինչև 10-ը առաւօտեան։ Պարապմունքները սկսվելու են 1909 թ. սեպտեմբերի 15-ից պարբերաբար ամեն 4 ամիս, ամենայն օր ճաշից յետոյ։ Ծրագիրն ուղարկվում է ձրի։
Դասընթացքը աւարտողներին տրվում են, ֆինանսների մինիստրութեան թոյլատրած ծրագրի համաձայն, ատեստատներ։
Դրանից անկախ՝ բացված են քիչ պատրաստականութիւն ունեցող անձերի համար առանձին լրացուցիչ և կրկնողութեան կուրսեր ռուսաց լեզուի և թւաբանութեան համար։
Ցանկացողներին խնդրում են դիմել գրաւոր կերպով կամ անձամբ կուրսերի հիմնադրին Թիֆլիսում. Н. В. Абраамяну, Николаевская ул. № 22, Телефонъ № 744, ամենայն օր։
Վերևում յիշված ձեռնարկը ծախվում է Ռուսաստանի բոլոր գրավաճառանոցներում։ Օտարաքաղաքացիները գիրքը գնելու համար կարող են դիմել հեղինակին, առանց պօստի ծախս վճարելու։ Գինն է 3 ր. 50 կոպէկ։
(կ. ե. հ.) 710. 20—2

Ս. Էջմիածնի Գէորգեան Հոգեւոր Ճեմարանի
Նոր աշակերտների ընդունելութեան խնդիրքները պէտք է ստացված լինեն օգոստոսի 20-ից ոչ ուշ։ Քննութեան կենթարկվեն միայն նրանք, որոնք ներկայացրել են ծննդեան վկայական և վատառողջ չեն ճեմարանի բժշկի վկայութեամբ։ Նորեկների ընդունելութեան ժամանակ բացարձակ առաւելութիւն կը տրվի նրանց, որոնց գաւառից մինչև այժմ ճեմարանում աշակերտ չէ եղել։ Նոր աշակերտների ընդունելութիւն կայ ճեմարանի բոլոր դասարաններում (3-րդ—6-րդ) և լսարաններում (1-ին—3-րդ)։ 3-րդ դասարանում կարող են ընդունվել 14 տարեկանից ոչ աւելի հասակ և տարրական դասընթացքի հինգերորդ դասարանի ուսումնական ծրագրի ծաւալով պատրաստութիւն ունեցողները։ Քննութիւններն սկսվելու են օգոստոսի 21-ից։
Վարչութիւն Ճեմարանի
(հ. կ. ե.) 709. 3—2

ՀԱՇՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱՍԵՆԵԿԱՅԻՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔՆԵՐ
ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻՆ ԿԻՑ
Երկու սեռի անձերի համար
(Տասներորդ տարի)
Դասընթացքներում աւանդվում են. հաշւապահութիւն իտալական կրկնակի սիստեմով՝ արդիւնաբերութեան զանազան ճիւղերի համար, առևտրական թւաբանութիւն, առևտրական թղթակցութիւն, առևտրական իրաւունք, գեղագրութիւն և ցանկացողներին գրող մեքենայի վրա սովորեցումն։
Պարապմունքների սկիզբը սեպտեմբերի 15-ից։
Դասընթացքները շարունակվում են 6 ամսից ոչ պակաս։
Պարապմունքները երեկոները, շաբաթական 3 անգամ։
Ամբողջ դասընթացքի վճարն է 40 րուբլի։
Խնդիրները՝ Թիֆլիսի Առևտրական Դպրոցի դիրեկտորի անունով՝ ընդունվում են դպրոցի գրասենեակում, ցերեկվայ ժամը 10—12-ը։ (հ. կ.) 682. 6—4

„ՊՐՈՎՈԴՆԻԿ"
ՖАБРИКА ПРОВОДНИКЪ РИГА
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
1897 թ. 1888
ՌԻԳԱՅՈՒՄ
ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏ Թիֆլիսում
Սոլոլակսկայա փող., № 4
ԱՌԱՋԱՐԿՎՈՒՄ Է ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՀԱՏՈՎ
Ռեզինի, կանեփի և ուրիշ ճկոցներ ամեն ինչի համար.
Ռեզինի տեխնիկական և էլեկտրո-տեխնիկական առարկաներ և լուսանկարչական պիտոյքներ.
Իսեղէններ եզերւոյ ռեզինից և էբոնիտից.
Առանձնացնող և կաբելային պիտոյքներ.
Վիրաբուժական և բժշկական ռեզինի իրեղէններ.
Ռեզինի խաղալիքներ և խաղագնդակներ.
Ռեզինի գալոտներին սարքեր.
Ջնջոց ռեզին „Слонъ" մարկայով.
ՀԱՏԱՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ „ՊՐՈՎՈԴՆԻԿ"
(№ 2) 25—20